

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita Eximii Dei Servi Alberti De Altissimis, Canonici Regularis Congregationis Lateranensis

Saracini, Paolo Emilio

Augustæ Vindelicorum

Liber II.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37282

VITÆ

EXIMII DEI SERVI

ALBERTI

DE

ALTISSIMIS,

In Canonica S. BARTHOLOMÆI

Vicentiæ Canonici Regularis Congr:

Lateranensis,

LIBER II.

CAPUT I.

*Albertus Magister Tironibus
præficitur.*

 O ipso quasi tempore, quo Albertus sacerdotali caractere fuit insignitus, in Collegio S. Bartholomæi novi Tirocinii dabatur initium, ubi proin opus erat Hortulano, qui novellas plantulas excoleret, suo olim tempore uberrimos fructus edituras. Novus ergo Magister, qui Tirones

G 3

in

in via DEI institueret, eligi debebat, cui muneri omnium unanimi calculo R. P. Albertus fuit adhibitus, præ reliquis ad educandos in DEI timore filios, inque via perfectionis, quæ primus & ultimus Religionis est scopus, deducendos longè aptissimus: in hac cum ipse plurimum profecisset, aliis difficile non esset eum sequi, eosque tribulos ac spinas inoffenso cum illo calcare pede.

Acceptavit curam, etsi admodum ipsi gravem, quòd impediretur ab sua dilecta solitudine, nec consueta pœnitentiæ exercitia, prout in votis habebat, prosequi valeret, quamquam ob meritum obedientiæ, obque ardentissimum proximi iuvandi desiderium id oneris non nihil ipsi imminueretur.

Desiderasset Albertus animi quietem, ut rerum cœlestium contemplationi se totum addiceret, ac die noctuque suo Creatori remotis actionum suarum arbitris, aliisve impedimentis servire posset: verum Divinæ dispositioni se non ausus opponere, onus regendi juvenes in se suscepit.

pit: onus inquam, in se perquam grave,
molestum, atque difficile, si consideretur
ætas calces adversus omnem jactans di-
sciplinam, quæ etsi rationis usu fruitur,
non tamen libenter præcipientis imperio
se subdit: hinc DEO negotium istud
commendans Tirones satagebat viam sa-
lutis docere verbis & exemplo: inediâ
corpus macerat, orandi studio vacat; fla-
gellis ad opem parvulo gregi suo feren-
dam plus solitô in se desævit, studetque
eum pascere cibus salutiferis, Divinis è lit-
teris, SS. Doctoribus, nec non legibus, &
institutis Regularibus desumptis. Quo in
munere quanto amplius DEO servieba-
tur, tanto diabolus magis confundebatur,
qui idcirco eundem tum visibiliter novis
ac monstrosis apparitionibus, tum invisi-
biliter ministerio quorundam Tironum
ab eo instigatorum non cessabat inquie-
tare. Verum DEI Servus eius fraudes
optimè perspectas habens audacter ipsi se
opponebat, quippe ad eum flocci æsti-
mandum jam assuetus, atque virtuosa
quadam tolerantia Novitiis eorum de-

fectus ad deflendum ponebat ob oculos. Siquidem tempus concedere ad pœnitentiam est omnium securissima, laudatissimaque correctio; atque interea dum ipsum in cella flagellis excipit, Tirones se DEO & Angelis commendabantur, ut a hostium insidiis immunes conservarentur: ubi nonnulli eorum curiositate ducti ad cellæ januam per rimas explorabant repetitos, ac altum stridentes ictus flagellorum è durissimis ex cannabe funiculis confectis interstinctis nodis, qui chordis pungentissimis ex ære ductis & è Clavicordio, quos penes se in Cella asservabat, mutuati erant armati: his perforata, lacerataque carne alicui Christi Martyri dixisses similem, manu carnificis jubente Tyrannum flagris cæsi. Si porro cilicinam eius vestem ex hirsutis equi setis contextam, quæ nudæ & aridæ pelli sub aspero indusio lana contexto injectâ corpus suum perpetuo vestitu contegebat & macerabat, aspexisses, non immeritò antiquis illis eremi incolis, Antonis, Paulis, Hilarionibus eum comparavisses: quæ pœnitentia

tentia instrumenta, flagella videlicet, atque cilicia, cum ætare jam grandis esset, inque postremis vitæ temporibus constitutus, fuerunt partim dimissa, partim remissa: hunc tamen defectum aliis poenitentis, nec non Divinæ contemplationis fervore supplevit. Felices juvenes, quibus concessum est per hujus sæculi tenebras tanti splendore luminis, & à duce tam prudente ac discreto deduci: sed & beatos postea, si eum etiam imitati fuerunt.

CAPUT II.

Fit Custos Sacrarum.

Tirociniò ad finem perducto, & novellis plantulis ad studia translatis, ut expectatos suo tempore fructus proferrent, Albertus Sacrarum Custos designatus fuit; quo deinceps munere, quamdiu per vires licuit, perfunctus fuit: idque eo libentius acceptavit, quòd præter obedientia meritum occasionem nactus esset secundum suam commoditatem intrandi in Ecclesiam, cuius claves in sua haberet po-

testate, nec primùm ab aliis, quibus oc-
cultum esse volebat, quidquid in via spiri-
tuali perageret, easdem emendicare de-
beret.

Et quoniam eo in munere DEI cultus
Alberto procurandus erat, nec non Sacer-
dotibus quoad Chorum & aram necessa-
ria ministranda, arbitrabatur ipse DEO se
proximè servire. Tractavit hoc munus
iūmmo semper cum studio, nunquam al-
terius auxiliares manus expectans, quid-
quid ipsemet exequi poterat: everrebat
ipse templum & Sacrarium: ut aræ mun-
dæ essent, sedulò curabat: æs campanum
pulsabat; libros, quos vocant, Chorales,
ut ut grandes essent, & ponderosi tracta-
bat, ubi aliquando casus accidit, cui & ego
præsens interfui, iste, etsi paulò ante mor-
tem ipsius contigerit, huc tamen ob nota-
biles circumstantias, qui illum comitan-
tur, collocari meretur.

Volebat aliquando Albertus librum
prægrandem in pergamento scriptum, ta-
bulis ligneis coopertum, & laminis æreis
hinc inde armatum, eaque propter oppi-
dò

do gravem, imponere pluteo. Verum
quod ob senium viribus exhaustus esset,
ac propter perpetuam inediam vix suis
pedibus insistere posset, cum librum in al-
tum levaret, priusquam in pulpito reclina-
ret, & aperiret, resupinatus nudo eius
vertici incubuit ictu tam valido, ut nemo
non ipsius commiseratione tangeretur.
Interim in bono Patre aliud non animad-
vertebatur, nisi, quod ob defectum, quem
se commisisse existimabat, suam quasi ne-
gligentiam id accidisset, sancto quodam
rubore facies eius tincta fuerit, & alter in-
terrogans, an ab hoc ictu fuisset offensus,
datam responsionem, quod unicum illo-
rum verberum, quæ Servator noster tole-
ravit, eius ictus longissimè excederet, pie
demiratus est: is itaque etsi satis gravis
fuerit, nihilominus eundem aliquantu-
lum subridens excepit, quod adstantibus
eo casu non leviter turbatis consolationi
fuit: ad hæc noluit, ut porro à quoquam
alio de hoc malo apud ipsum mentio fie-
ret, nec etiam deinceps ab hoc officio ab-
stinuit, ab eo quinquaginta propemodum
an-

annos exercitato, eo semper fine, ut alibi
se licet juniores ac robustiores eodem
levaret: nimirum Eximiorum DEI Sa-
vorum charitas eorundem Magistri cha-
ritatem impigre imitari studet.

CAPUT III.

Albertus parvulos docet.

Verum magna Viri DEI charitas
quaquam in relatis exercitiis
subsistebat, quin totus licet in DEUM
forptus proximi quoque recordaretur.
si magnâ cum perfectione DEI, Religi-
nisque præceptorum observationi atten-
deret, putabat nihilominus, suum ser-
vitiū esse necdum integrum, nisi & præ-
cepto charitatis erga proximum adhi-
impensius daret operam, quod quidem
non tam in dilectione quadam spiritali
quàm in alio quovis auxilio sive animi
sive corpori præstito consistere rectè ce-
sebat: sed impeditus quasi à certa illa
tæ solitaria dulcedine, nec non ab ea cum
DEO familiaritate, qua ab omni aliâ cu-

liber frui sibi videbatur, allectus, distulit
tantisper ad pios cogitatus suos in effectū
deducendos se determinare. Enimverò
cum DEO placuit, eum ad perfectum
charitatis statum traducere, oculis ipsius
pauperes aliquando puerulos obiecit, ab
Angelis eorum Tutelaribus fortassis ad-
ductos. Hi prope Albertum in Templo
vacantem orationi flexis se genibus siste-
bant, nec non eundem attentè considera-
bant: quod cum sæpius factitassent, exi-
stimavit ipse, hos illos esse proximos, quo-
rum servitio se deberet impendere. Qua-
re occasione arrepta de eorum miserabili
informatus conditione, in qua tam in ani-
ma, quam corpore naufragari possent, ac-
cedente Superiorum licentiâ eorundem
suscepit curam, & eximiâ adeò charitate
negotium istud aggressus fuit, ut id viden-
tibus consolationi esset.

Inprimis illos in via DEI, in hujus ti-
more, & amore, nec non doctrinâ Chri-
stianâ erudiebat; docebat dein eos lege-
re, scribere, tradebátque Regulas Gram-
maticas, ac prima Musices rudimenta: út-
que

que charitati non deesset ea perfectio, quæ
 ipsius è manibus provenire posset, nec
 etiam necessitas eos ante tempus ipsi sub-
 duceret, nonnullos magis indigos corpo-
 rali cibo pascerebat, propriis illis manibus
 subministrans, quidquid sibi permissum
 erat, quin etiam suo è vestitu nonnihil
 subtrahebat, quo pauperiores vestiret: ita
 quidem, ut hi pueri in unâ sola persona
 agnoscerent, amarent, & honorarent Pa-
 trem, Matrem ac Magistrum suum, Deum
 que ob tam eximium Benefactorem lau-
 darent.

Multos annos in hoc exercitio, non
 contemnendo puerorum istorum fructum
 insumebat: quorum varii varios deinceps
 status amplexi sunt, ubivis clara de se ac-
 ceptorum ab hoc Patre beneficiorum spe-
 cimina edentes. Quam autem ob cau-
 sam hoc exercitium porro intermiserit
 me latet, forsitan vel ob occasionis defe-
 ctum, vel quod istud exercitium Martha
 poneret obicem exercitio Magdalene, in
 quo gratia à DEO bonorum omnium lar-
 gitore magis resplendere videbatur.

CA.

CAPUT IV.

*Feminarum consuetudinem ab-
horret.*

Recensitum ad iuvandi proximi debi-
tum cum suo Creatori persolvisset
Albertus, propriæque conscientiae satis-
fecisset, pluribus jam gradibus in via per-
fectionis non sine maxima sui laude con-
fectis, non absque anxietate ad finem aspi-
rabat nunquam non inimicorum insidias
metuens, quas in cœpto itinere jam sæpius
expertus fuisset. Hinc instar experti mi-
litis in fronte aciei multiplicium operum
bonorum *Orationem*, & in DEUM *Fidu-*
ciam statuebat, & collocatis in extrema
acie sexcentis aliis sanctis propositis ipse
medius crucem suis humeris portans ince-
debat, numerosâ virtutum Christianarum
phalange stipatus, quas inter Patientia
Christi in Crucem suffixi signum gesta-
bat: & cruenta Christi premens vestigia,
ad munitissimam cœli arcem expugnan-
dam se paulatim conferebat: cûmque in
medio itineris tot assultuum victor esset,
in-

intantum, ut se non modò liberum
 omni stimulo, omni que cogitatu quidvis
 terrenum possidendi, nec non omni car-
 nali affectu immunem sentiret: sed etiam
 spretâ quacunque temporaria commodi-
 tate, & omni ab se amore mundano ex-
 cluso, armorum vi sibi viam hostiles inter-
 cuneos ad animæ, spiritûsque paupertas-
 tem aperiret: quam ubi quis assecutus
 est, næ is majora in se seipso patrat mira-
 cula, quàm si mortuos ad vitam revo-
 caret.

E suo porrò pectore eas cogitationes
 evulsurus, quæ DEUM non spectant, quæ
 primus paupertatis animæ gradus est, nul-
 la in re, ut manifesto præcipitii periculo se
 subduceret, adeò fuit providus, quàm ut
 à commercio cum sequiore sexu sibi ce-
 veret, in quo eam adhibuit accurationem
 ut quocunque sub obtentu nullam cum
 quacunque femina familiaritatem ha-
 buerit: unde quamprimùm patrias adeo
 deseruit, nunquam amplius nisi fortè pri-
 mis suæ conversionis annis semel ad ea
 regressus fuit. Et tamen si matrem dilige-
 bat,

bat, satius tamen illi fuit, nonnisi mentis oculis in eam contueri, atque cum DEO de illa tractare, quam corporali visitatione cum oculis, tum auribus in memoria ac phantasia ea alloquia & sæcularium negotiorum objecta recipere, quibus à DEI consortio divinisque contemplationibus abstrahi posset: indubiè non ignarus, quod, cum plerumque matres alias secum feminas conjunctas habeant, malignus spiritus occasionem arripiat hujusmodi objecta pabulum utique igni miseriæ nostræ fovendo perquam accommodatum facultati imaginatrici opportuno tempore & oblata occasione repræsentandi, ut DEI Servo plurimum inde molestiæ & afflictionis, &, quod peius est, non sine præsentaneo lapsus periculo creetur. In hunc modum cecidère David Vir sanctus, DEIque amicus: Salomon sapientiâ inclytus, ac Samson virium robore nemini secundus: quin etiam ob similes lapsus major damnatorum pars etiamnum in inferno ardet focò æternum non extinguendo.

H

CA.

CAPUT V.

Albertus nunquam è Monasterio egreditur.

IN hunc ergò finem *fabricata* sibi, sua Cella, Claustro, & Ecclesia, *arctissimâ solitudine*, suum denuò antiquum ac perpetuum propositum stabilivit nunquam domo exeundi, quippe quòd in sæculum hominum consortio *JE SU* Sea minime reperiatur facilitate, quo in Cella complexu stringitur: immò potius occasione peccandi, vel saltem distractionum mentis extra ipsam reperiannus quot eundo passus sunt: &, quod per est, homo domum redeat cum imaginaria, tantâ variorum mundi objectorum confusione, repletâ, ut priusquam eadem excutere valeat, dies, hebdomades, & menses prætereant, ac subinde unius intra horæ spatium jacturam subeat eorum meritorum, quæ per plures menses & annos coacervârat, jacturam, inquam, sanguineis quoque lacrymis deplorandam, tametsi parvi fiat.

Obv

Obedientia nihilominus jubente minime Albertus exire recusavit, præsertim quando cum Capitulo in generalibus supplicationibus comparandum fuit, sub quibus tanta cum oculorum in se reflexorum modestia gradiebatur, ut cum ex ipso forte percontatus fuisset, quid vidisset, quidque gratum sibi notasset, mihi subridens responderit, vestigia præcedentis ab se notata fuisse: volens inde inferre, meque & alios docere, in similibus occasionibus omnes nostros inimicos ad nocendum nobis esse quam paratissimos, per portas oculorum apertas, nec custoditas in animarum nostrarum perniciem intrando: quod ipse propterea oculis humi defixis incederet, non absque nihili nostri memoria, mentemque in DEUM, omnem & unicam spem nostram erectam.

In solemnibus SS. Corporis Christi supplicatione Vicentiæ ingens circumferri solet machina; in hac cernitur rota mirabilis artificii, in qua aliquot puellæ circumaguntur, quæ tamen è suo, quo confident, loco nunquam moventur, aliæ præterea

in variis hinc inde machinæ partibus
splendido vestitu ornata collocantur:
machina hæc artificiō pulcherrima, alti-
tudine eminentiora domorum tecta su-
pergreditur, aspectūque magnifica est,
quæve suppositis centum robustissimo-
rum Virorum humeris deportata aliquot
millium hominum, quibus omnia fora,
compita, & plateæ abundare solent, ad
hoc spectaculum è vicinarum alpium val-
libus, nec non proximis Castellis adven-
tantium oculos ad se convertit. Enim-
verò Albertus noster amplius longè quàm
hæc ipsa machina spectantes ad se rapie-
bat, qui mutuò se alloquentes non sine
admiratione dicebant: *Hic Pater est sanctus*
et us: En sanctum Patrem: quare alter
alteri intento eum digito monstrabat, &
omnium excipiebatur veneratione, qui
non sine reverentia eius vestes attrecta-
bant, & osculabantur, quod tamen ipse
nec advertebat, nec, quid de se loqueren-
tur, audiebat: ita videlicet DEO unitus
incedebat, ut ne quidem popularis con-
fusio, ad ipsius cœlestes cogitatus inter-

rum-

rumpendos sufficeret, dum nimirum intermissa paulisper Psalmorum, aliarumque precum recitatione in iis planè absorberetur. Verùm eò redeamus, unde discessimus.

Albertus itaque instar cuiusdam Eremitæ in sua inclusus Canonicâ substitit, & ne commoditates terrenas anxius inquireret, quemadmodum mox initiô spiritualis suæ militiæ se cohibuit, quò minus aliam Canonicam indagaret, ita antiquum suum propositum renovavit, in eo duntaxat loco permanendi, qui à DEO, interveniente obedientia sibi destinatus fuit, nimirum in Vicentino S. Bartholomæi Canoniorum Regularium Collegio, in quo etiam, nunquam inde recedens vixit, & devixit, ceu in quodam asperrimorum tormentorum purgatorio, quæ quidem non ipse locus, quippe omnibus deliciis ac bonis, quàm quodvis aliud Cœnobi-um à naturâ matre largissimè, copiosissimèque instructus, sed suamet industria non nisi in pœnitentiam inclinans ipsi subministravit. In hoc ergo ita solita-

riam vitam degebat, ut nunquam propriè
 satisfactorius voluntati in horto solus con-
 spectus fuerit, ut vel modicum corpori re-
 frigerium concederet: tametsi eundem
 rivulus aquis limpidis & frigidis abun-
 dans perlabatur, utroque ex latere sylva
 peramcenâ cinctus: ad hæc in prata flo-
 rum varietate, fructuumque diversitate abun-
 dantia sit distinctus, atque adeò suaviter
 invitet, & alliciendo vim quasi cuius
 DEO Servo tum ad fruendum Divinæ
 gratiis, tum ad contemplandos cœlestes
 thesauros, eorumque pulchritudinem
 inferre videatur: quæ delitiæ ne eremici
 quidem, saltem Regularibus ob certam
 miserabilis huius vitæ relaxationem de-
 sunt.

Nunquam præterea visus est, per alia
 Monasterii habitacula vagari, nec etiam
 æstivo tempore caniculâ sub Leonis signi
 ardentissimos calores emittente ea ad
 Cœnobii loca, in quibus se refrigerare
 posset; & invitatus, ut huiusmodi con-
 moditatibus frueretur, respondit, de
 cias nostras [digito in cœlum intento]

proprius quærendas esse, & eum, qui infe-
 rius eisdem indulgeret, sibi certò polliceri
 non posse, quòd eas aliquando in paradi-
 so obtenturus sit. Hinc est, quòd Eccle-
 sia hortus ipsi, ambulacrum, & unius re-
 stauracionis & recreationis locus fuerit:
 in eadem lacrymarum se torrente ablue-
 bat, & sub umbra arboris Crucis vires in-
 staurans, ad propriorum suspiriorum au-
 ram inter purpureos plagarum inflicta-
 rum, membrorumque sanguine resperfo-
 rum flores quietem captabat, & tanquam
 ille, qui intus DEI amore inflammaba-
 tur, externum quodcunque refrigerium
 flocci habebat, relicto corpore ceu vili
 sacco, nec non tenebroso carcere animæ,
 ex eo liberari, & cum Christo conjungi
 desiderantis,

Verùm ut planius loquar, spernebat
 Albertus, quidquid corpus oblectare po-
 terat, hoc pacto omnem sibi præcisurus
 occasionem desiderandi rem quamcun-
 que, quæ sit extra DEUM: quo Divina
 opitulante gratiâ obtento, eousque pro-
 gressus est, ut non tantum, quod sensibus

esse delectamento posset, fuga declinare
sed nec Divinarum consolationum, nisi in
quantum suo Conditori placeret, cupidus
esset: hinc Ecclesiâ pro sua sibi habitatio-
ne constitutâ, ne corpus à contemplatio-
nis officio ipsum impediret, omnis gene-
ris commoditates eidem denegabat, ut
tali modo spiritui carnem plenissimè sub-
jugaret, quod & feliciter evenit.

CAPUT VI.

*Alberti orandi modus, ejusque
Extases.*

IN hac DEI domo Albertus corpus su-
um, ceu mancipium Cruci alligatum
genibus per quindecim horas diurnas ac
nocturnas innixum sustentabat: siqui-
dem à manè, excepto eo tempore, quod
Sacro peragendo, Divinòque Officio assi-
stendo impendebat, genibus semper fle-
xis Missas audiebat, vel Minister facienti
ad Aram Sacerdoti inserviebat, supremis
præsertim vitæ suæ annis, nec non Psal-
mis, aliisve precibus recitandis vacabat.

Pran-

Prandiô finitô illud temporis spatium, quod hyeme inter Vesperas & prandium labebatur, & æstate, quod inter prandium & Horam Nonam intercedebat, nec non insequentes duas horas, in reddendis gratiis, ac orationibus ante quodvis Altare fundendis infumebat: si deinde legendi, vel studendi, vel alterius alicuius exercitii spiritalis obeundi desiderio se ad Cellam conferret, in ea non diu moratus brevè repetebat Ecclesiam, ac genibus insistens inde non se dimovebat, quousque Vesperis & Completorio assistendum esset: hyeme verò, bruma rigente, cum in hoc statu planè congelatus, ac præ frigore membris captus subsistere nequiret, in Choro supra pavementum aliquantum deambulabat, ut hoc motu tantisper calefieret, semper tamen interea Psalmos, Orationes, ac Hymnos precando decurrens.

Nocturno dein tempore denuò in Ecclesiâ se sistens afflictum corpus ardenti Christo se conjungendi desiderio, ceu durio cuidam exactori tradebat, ac diversis

H s

104

tormentis tanquam dilatae hactenus gratiæ reum perquam asperè divexabat: & ita castigatum persæpè genibus innixum tenebat adeò immobile, ut insensatae cuidam statuae similis, quàm corpori carne & ossibus constanti atque ab anima animato videretur. Atque in huiusmodi corporis situ à pluribus non rarò nocturno fuit inventus ita omni sensuum usu destitutus, ut vocatus, attrectatus, agitaturnon adeò facile aliquid sentiret, & nonnunquam citius, aliàs tardiùs visus fuerit sibi ipsi restitui, quin etiam quandoque tam lentè, ut alii pertæsi, sine non expectato, recesserint stupore repleti. Mihi quoque persæpè contigit, ut in hoc corporis situ eundem reperirem, quando duabus ac tribus secundùm cœnam horis afflictum quempiam, sic desiderantem, eius precibus commendare volebam.

Verùm non solùm conspectus fuit in recensito corporis positu nunc oculis in cœlum levatis, nunc brachiis crucis in formam pectori impositis, nunc etiam in altum sublatis haud aliter, ac si manus in

Crucem suffixæ essent : sed etiam non raro humi prostratus ore pavimento adhærendo , illudque humectando lacrymis , brachiis hinc inde diductis repertus fuit : hinc plures adverterunt, quod nasi extremitas pulvere conspersa , immò & levi etiam plaga perstricta esset.

Aliquando etiam à P.D. Vitale à Conegliano eiusdem loci Canonico Reg. eximie pietatis Viro & id temporis Alberti nostri Patre spiritali inventus fuit in Ecclesia noctu coram Augustissimo Evcharistiæ Sacramento in genua immobiliter innixus, facie illius tanto splendore circumfusa , ut attonitus stupore se se indignum reputans diuturnioris huiusce rei experimenti capiendi , inde abscesserit , sequenti verò manè lacrymis infusus ad me, quid vidisset, relaturus accesserit. Immo & mihi semel ac iterum accidit, ut ipsum interdum viderim, & intra Chori cortinas constitutus observaverim in aliquo sedili genibus incumbentem facie serena & veluti ridente, brachiis in formam crucis supra pectus positis, atque

au-

audiverim certas quasdam voces altiore quidem tono non tamen ita articulatæ pronuntiantem, ut, quid diceret, percipere potuerim. Cùm deinde cum aliis ista contuliffem, intellexi, talia ab iis quoque tam antea, quàm postea, visa & observata fuisse.

Jam verò hæ voces cum hac frontis serenitate conjunctæ, unde suum habeant ortum non facile divinaverim: dicere quidem possem, quòd ipse in contemplationis actu existens, à tanta lætitia occupari, & in jubilum ita excessivum rapi potuerit, ut eius sustinendi impotens eiusmodi voces emittere coactus fuerit, ne alioqui vel rupta interiùs venâ copioso manaret sanguine, vel aliàs in gravem aliquem morbum incidisset. Verùm cùm animus non sit, hîc disputationi locum dare, rem aliis in istiusmodi casibus, ac divinis favoribus probè versatis dijudicandam relinquo, & ad alia transi-
tum facio.

* * *

CA.

CAPUT VII.

*Colloquium inter duos eximios DEI
Servos.*

AN, quæ recensuimus, extases vel rap-
tus fuerint, quidve ipse tunc vel
viderit, vel quibus deliciis affluerit, ex
eius ore nihil unquam certi intelligi po-
tuit: quamquam & illud non nesciam,
quod eiusmodi solatia minimè desidera-
verit, in quibus hominem omnis exper-
tem esse meriti, quin etiam iacturæ disci-
men subire dicebat. & quoniam pluri-
mum interest, breviter nec sine legentis
præsentem historiam consolatione refe-
ram id ipsum, quid ipsemet de huiusmodi
excessibus spiritualibus senserit, ubi simul
manifestandi colloquium eximiorum
duorum DEI Servorum occasio offe-
retur.

Fama piissimi Alberti supremis vitæ
ipius annis eousque increbuerat, ut non
tantum quacunque afflictione oppressi ad
eius pro se preces impetrandas recurre-
rent, sed etiam plures diversarum condi-
tio-

tionum, statuūmq; homines spiritu exercitati in magni momenti casibus spiritum concernentibus eum convenirent, ipsi aliquod consilium efflagitaturi: quos inter fuit quidam Venerabilis Ecclesiæ Cathedralis Canonicus, R. D. Gelius Ghelinus Presbiter & præstans Vicentiæ Theologus, vitæ adeo sanctæ & inculpatae, ut ante triennium Clerum Ecclesiasticum suo ex hac mortalitate ad DEUM transitu, præteritæ vitæ respondente plurimum illustraverit: cuius modò sepulchrum magna devotione invisitur, & pluribus apensis ex voto anathematis honoratur. Hic itaque ad S. Bartholomæum aliquando veniens me sanguine sibi junctum rogavit, facerem ipsi Patris Alberti copiam, ut quoddam grave negotium, quod per magni sua interesset, cum ipso pertractaret. Is primùm à me admonitus, P. Albertum auditus difficultate laborare, ad eum introductus fuit. Et quoniam isti Sacerdotes in Ecclesiæ Choro mutuo colloquebantur, me curiositas incessit audiendi, surditati P. Alberti confusus,

jus occasione R. D. Ghelinus vocem attollere cogeatur, alter verò proprio persuasus defectu reliquos omnes pariter surdos esse, tam altè quoque loquebatur, ut etiam à longè audiri, atque intelligi posset.

Igitur ubi mutuis breviter inter se humanitatis officiis defuncti sunt, D. Ghelinus ita fari occæpit: *Reverende Pater, in multis, iisq; gravibus Authoribus doctrinam de spiritualibus excessibus in primis verò de extasi legi, indèque theoriàm egregiam, meoque judicio verissimam addidici: at quoniam aliis in hac materia consulendi mihi offerri potest occasio, quid Vestra Paternitas sentiret, perlibenter pro mea consolatione audirem, hinc ut suam mentem declaret, eandem quàm instantissimè per amorem JESU CHRISTI rogo.* Non statim Albertus ad propositam quæstionem respondit, rubore suffusus, quòd apud alios esset in opinione, quasi gratiam ejusmodi mentis excessuum haberet, & in mystica Theologia plurimùm esset exercitatus, in qua jam pridem D. Ghelinus emineret, tandem verò dixit, *quòd ad praxin attineret, primum*

mum utique probè addiscendam, se ipsi minime satisfacere posse; siq; exaudiri à DEO dignus esset, cum securior, commodiorque via ad adquirendum cœlestium gratiarum affluxum non inveniatur, quam instanter, & toto ex corde petere, & desiderare externas, & internas pro DEI amore calumitates, & afflictiones, se supplicem eidem futurum, ut sibi nonnisi cruces, mortificationes, labores, persecutiones, dolores immitteret, nec etiam ad ipsam usque sanguinis effusionem sibi parceret, ac summatim iis sibi mediis serviri vellet, quibus SS. Apostoli & que centeni, ac milleni Martyres & Confessores suam ipsi servitutem probaverunt; quibus non legitur, quòd spiritualibus eiusmodi consolationibus fuerint recreati, quæ frequenter possunt esse suspectæ, & ab eo, qui se in Angelum lucis ad nos fallendos transformatur, procuratæ: ad hæc plerumque exitus inde fructus eruitur: siq; subinde aliqua aliqua reperiatur, quæ profectum hauriat ex tali extasi: erunt tamen illæ admodum paucae, nec tantus erit iste profectus, ut ad DEI suique ipsius cognitionem, ad DEUM

proximique amorem pertingant, inque vera
mortificatione progrediantur. Si tamen Di-
vina placeret Majestati alicui hanc gratiam
impertiri, necesse erit, ut eiusmodi cum hu-
militate, atque timore eam occultam servet,
ac nulli mortalium detegat: siquidem hoc
pacto maximum inde fructum talis conse-
quetur, gravissimæque pericula declinabit.
Hæc nihilominus, quæ dixisset, quæq; huic
idonea proposito, quæ quidem sat multa sunt,
in medium afferre potuisset, se se ad allega-
tos, quos sua Reverenda Dominatio vidisset,
Authores remittere: hortari se tamen ean-
dem, ut super hoc negotio singulares ad
DEUM preces fundat, eumque in consilium
adhibeat, quod casus iste perquam gravis,
sexcentis, quæ singula magni essent momen-
ti, consequentiis circumscriptus esset.

Hinc pronum est colligere, Albertum
huiusmodi excessus non habuisse, vel ma-
gnâ cum cautelâ atque prudentia eosdem
occultasse, quod quidem verò simillimum
est spectata corporis ipsius immobilitate,
in qua persæpè deprehensus fuit, quæ in-
de provenire potuit, quòd illud animæ
ope:

operationibus tunc fuerit destitutum,
quando hæc in DEO absorpta Divinis
consolationibus fruebatur.

CAPUT VIII.

*Casus quidam in hoc de Extasi
proposito.*

SÆpius contingit, ut cana senectus pue-
ris ludibrio sit, & in jocosum cedat, & cer-
tè, quemadmodum mihi persuasum ha-
beo, non alia de causâ, quàm quòd ean-
dem infantilis quædam puritas comite-
tur, eaque propter illis ob propriam sim-
plicitatem videatur aliquo modo æqualis
quâ cum se recreent. Expertus quondam
fuit puerilem hanc licentiam Divus Vate-
Elisæus, aliique Sancti: nec aliter nostro
contigit Alberto, qui pariter eiusmodi to-
leravit licentiam, licèt sine eorum teme-
ritati minimè respondente, uti mox vide-
bimus.

Cùm itaque Venerabilis DEI Servus
Albertus more sibi consueto in Ecclesia
ante Aram DEI - Parentis in cœlum Al-

sumptæ in gonua provolutus precibus insisteret, quidam pueruli pauperie oppressi ad eum accedebant stipem flagitaturi, cum autem ipse nullas eorum petitioni præberet aures, illum illudendo circumibant, cum autem exinde nil ipse moveretur, forsân tum in DEO absorptus, novum ac singularem modum, optimum inquietandi senem excogitârunt: siquidem unus post alterum retrò ipsum per rectam lineam genibus incumbibat, ita tamen, ut si primus, qui longius cæteris à Patre distabat, laberetur, necessario contingeret alterum, & hic cadendo tertium, & sic deinceps usque ad ultimum, qui etiam cadendo terrani manibus non sine strepitupulsaret: lusus hic illi puerorum lusui simillimus, quando plures cocti lateres rectâ lineâ unus ab altero ampliore spatio non sejungitur, quàm ut cadente primo, secundus, ac reliqui dein omnes ordine in casum non absque ludentium oblectamento pertrahantur: in hunc modum hi pueri suum auspicati lulum ita se se locabant, ut primus labendo, secundum in

casum, hic tertium atque deinceps usque ad Albertum, & hunc quoque non sine risu manuumque complosione in casum impellerent: verum is mox se erigens nec animo, nec vultu immutabatur, nec eriam a loco, ceu nunquam aliorum impulsu cecidisset, vel nonnisi se seipso lapsus fuisset, dimovebatur: cumque demum sæpius suam petulantiam repetiissent, ipse verò in primo semper statu perseveraret, fatiati hoc lusu atque fatigati ab eo desistebant, expectantes tam diu donec stuporem acciperent: qui demum ceu a longo excitatus somno, [incertos relinquendo, an, quæ circa illu gessissent, ipse animadvertent] magna affabilitate stipe donatis, adjuncto spirituali documento, cuius ætas illorum capax esse poterat, in pace dimittebat.

Casus iste variorum discursuum materiam subministrabat, utrum videlicet tunc in mentis excessu fuerit constitutus, & ita quidem, ut nec in humeris percussus, quin nec ipsum lapsum senserit: siquidem in tali constitutus excessu, cur non è terra

se erigens sibi fuerit relictus: si vero re-
stitutus sibi, qui fieri potuerit, ut petulan-
tem parvulorum illorum licentiam porro
toleraret, nec eosdem ab suo errore de-
hortaretur, optimam tum nactus occasio-
nem eos admonendi, quatenus deinceps
modestiores essent. Quæ omnia ulterio-
ri benigni Lectoris considerationi trans-
scribo, ut a lectione transitum ad menta-
lem discursum faciens ex ipsa varietate
gustum aliquem percipiat. Interea par-
vulos in eorum imperfectione relinquens
utique crescente ætate maturiores futu-
ros, ad alia me confero.

CAPUT IX.

*Demon in Angelum lucis transforma-
tus Alberto apparet.*

Superius ex ore Alberti desiderium
mentis excessuum dissuadentis dictum
fuit, diabolum se in Angelum lucis trans-
formare posse. Id quam verum sit, ex
D. Paulo Ep. ad Cor. 2. cap. 11. habemus,
& hoc non solum facit positiva persuasio-

ne verum pro falso monstrando, seseque serpentis instar sub ipso veritatis flore, at herba occultando, sed insuper gloriosius apparitionibus se manifestando, ut hoc pacto superbiâ tumens spiritus adoretur ab incautis, veluti id tentasse legitur cum Sanctis non paucis, & re ipsa sæpius Alberto nostro apparuit sibi persuasum habens, se ita duplici ipsum mortiferâ plagâ prostraturum, alterâ si ab eo adoraretur, altera, si dein ipsi ob mentis oculos poneret, quàm enormem hoc faciendo commiserit noxam, sicque in desperationis barathrum proturbet.

Quadam itaque nocte evenit, ut optimus Pater ab Ecclesia ad Cellam plenius sancta quadam consolatione regrederetur: cùmque afflicto corpusculo aliquantulum quietem [non quidem molli grabato, sed stramini solum, vel nudo assensu] hyberno quoque tempore incumbens indulturus candelam ardentem extinxisset, subito per fenestræ rimas ingentem splendorem introeuntem animadvertit propius verò notaturus, hæc lux undè

suam haberet originem, fenestram aperuit: extra quam sibi tunc videbatur B. V. Mariam intueri sole vestitam, ac celestibus Geniis circumdatam, quorum cœlico concentu in cœlum rapiendus esset.

Ad hunc inopinatum, nec aliquando experimento probatum assultum generosus animus, quo se verteret, ignorabat: sustinuit quidem impetum lucis, melodiæ, & augustæ Majestatis: quoniam verò, uti diximus, extraordinariæ consolationes semper illi suspectæ fuere, tam potens non fuit hic insultus, ut ipsi cederet, & se superari pateretur: siquidem mentem non diutiùs in id, quod esse posset, intendens, fenestram clausit, & ad captandum somnum membra composuit; verum confusione phantasmatum ob miranda, quæ vidisset, eius continuò phantasiæ objecta, ea nocte somnus ab eo aufugit: quare summo manè, cum sibi minus satisfactum esset, è strato se proripiens, cum suo Confessario rem totam communicavit: Hic ex perturbatione, quam Albertus subiit, & ex inquieto animi ipsius

statu, quo somno privabatur, arguens
 apparitionem illam fraudem fuisse Caco-
 daemonis, eum consolatus asseveravit, nul-
 lum ab ipso commissum fuisse errorem,
 cum, quando sic animo hærebat, nihil
 egerit, quo perfidum generis humani ho-
 stem honorasset, ac propterea DEUS, ho-
 nore sibi debito privatus fuisset: aiebat
 præterea illam inquietudinem idcirco
 fuisse permissam, ut in futurum ipsi do-
 cumenti locò interviret, diabolicas appa-
 ritiones haud aliū post se effectum relin-
 quere, quam animi perturbationem at-
 que dolorem: non ita Divinas, quæ ho-
 minem earundem participem factum
 sancta quadam consolatione perfundunt
 quapropter se monitum ipsum velle, si
 certus esse cupiat, eiusmodi apparitiones
 an à DEO, an verò à jurato humani gene-
 ris hoste proveniant, ut mox, dum in ocu-
 los incurrunt, Crucis signo se muniat.
 Alia insuper salubria documenta ipsi sug-
 gessit, & nonnulla signa ostendit, per quæ
 diabolicæ à Divinis apparitionibus dis-
 cerni possunt: videlicet, daemonem non

posse figuram honoris & gloriæ assumere, quin turpe aliquod membrum detegatur, veluti cauda serpentina, ungulæ alicujus bestię, vel abominandi alicujus monstri.

His Albertus documentis non sine solatio acquiescens, & confirmatus, melius sibi deinceps attendit: & sanè non multum temporis intercessit, cum iterum Sathanas in forma Crucifixi apparuit, hoc modo ab Alberto cultu Divino afficiendus. Verùm is, quia memor documentorum occasionem nancisci desiderabat superbum spiritum confundendi, *te, exclamabat, cognosco ex signis, o infamis bestia! per hoc sanctissimum Crucis signum in Tartarum facesse, sufficit mihi videre Christum in gloria sua, si dignus fuero effectus, eius in presenti vita videndi nullo teneor desiderio.* Ad quæ maledictus spiritus in rabiem actus, & confusione plenus disparuit, ærem circumstantem fumo, flammâque involutum relinquens.

CAPUT X.

De Alberti Jejuniis.

Albertus victoriis minimè insolescens, sed assultibus diabolicis humiliatus non tam Sathanæ, ceu canis cujusdam catenâ alligati vires formidans, quàm ipsius dolos, ac stratagemata metuens, quàm sine singulari gratiæ Divinæ lumine, non dicam, superare, sed ne quidem ab iis sibi sufficienter cavere posset, illa semper arma ad manum parata habebat, quæ ad hostem adeò fortem vincendum potentiora sunt; inter alia verò carnis macerationes adhibebat, quibus adeò impensè studebat, spiritui planè addictissimus, cuius unicè partes fovebat, ut recensitis mortificationibus sibi minimè sufficientibus seipsum acriter quasi persecutus, asperitiam in diem modico pane & aquæ haustu contentus sibi indixerit, existimans se non satis exercere ordinaria consuetudine Ecclesiæ & Congregationis jejunia, nisi quoque extraordinaria superaddideret eo cum excessu, ut ad magnam

corporis debilitatem non sine vitæ discrimine reduceretur: siquidem hac aliis adjuncta afflictione, omnino videbatur, pugnam ipsi mortalem cum aliquo salutis suæ infidiatore intercedere; carnem suam eousque coërcuit, ut adversus spiritum non solum amplius recalcitrare, sed ne quidem sensui quocunque tandem modo porro obedire posset. Atque in hoc non absimilem habebat consolationem, quam homo quispiam carnalis sentiret, mundi amicus, ac sensualitatis mancipium, posteaquàm corpus suum egregiè nutritivisset, illique adblanditus fuisset, quòd minimè pigrum suarum, quas appeteret, voluptatum, atque inordinatorum desideriorum ministrum experiretur.

Hujusce rei factus ego certior, quia mei, quo tunc in ista Canonicaungebar, erat officii, ad me seorsum vocatum perhumaniter allocutus, ei consului, *ut in se macerando nonnihil moderatior esset, quippe quòd obsequium DEO exhibitum esse debeat rationabile, cui id tum tantò sit futurum acceptius, quantò amplius virtute prudentiæ*

ac

*ac discretionis fuerit conditum, qua utraque
 diuturnius, meliusque ipsi serviretur. Ve-
 ram tanto ipsum tum fervore occupatum
 comperi, itaque huic jejunii exercitio ap-
 plicatum, ut non dubitaverit, tametsi ad
 modum modestè, rem facere controver-
 sam, utrum plus sibi prodesset tunc jeju-
 nia sua eo modo proficere, vel obediendo
 eadem moderari: nam si remitteret, ti-
 mebat, ne in eo conflictu victoriæ, cui po-
 tundæ jam jam vicinus esset, jacturam
 subiret. Ego certè re ipsa deprehendi,
 quòd tunc tam grandis ipsius fervoris ex-
 cessus esset, ut agnoscere verum nequiret:
 quapropter adimens illi occasionem per-
 gendi ulterius, ipsi discrimen proposui
 perdendi utriusque simul, corporis & animæ,
 quòdque, si proprium judicium sequeretur, sui
 ipsius crudelis homicida evasurus esset: de-
 in etiam, quòd in propria causâ iudex com-
 petens esse non posset, benè tamen ego: ni-
 hilominus hoc negotium suis in precibus DEO
 singulariter commendatum haberet, interim
 non aliud in contrarium opponens viam su-*

am pergeret, & manè sequentis diei ad me
rediret.

Promptè tum Albertus obediens alte-
ra die manè ad me regressus est, at planè
alius ab eo, quàm vespere antecedente
fuiſſet: nam in genua procumbens non
ſine lacrymis copioſè fuiſis veniam petiit
ſcandali, *quod ſe mihi dediffe ſuſpicabatur*,
non ſtatim dato conſilio obſecutus, cum, quid-
quid dixiſſem, veriſſimum eſſet: ad meam
voluntatem exequendam ſe paratiſſimum
exhibere, proinde ſolummodo eandem ipſi in-
timarem, inque ſue vindictam temerita-
tis, quam eſſet promeritus, pœnam injunge-
rem. Et totum hoc dixit abſque minimo
excusândi ſe ſe dato indicio, ſuam videli-
cèt declarando intentionem qualis illa
fuerit, tum quando mihi reſpondit: nimi-
rum *gratius ipſi erat confundi, quàm culpâ*
immunis videri: id quod poſtmodum
prorsùs diſtinctè ex ſuo Patre ſpiritali
intellexi: videlicet, quòd à deſiderio je-
junii, cujus admirandos fructus tum fortè
eius menti inhærentes, ſexcenta Divorum
exempla ipſi ſuggerebant, omnimodis oc-
cu-

cupatus, ne quidem capere potuerit, quod
sibi proponeretur; utque vidit, tam in-
pinatò obicem sibi poni, quò minus
consequeretur, quò non pedes sed alas po-
tius directas, ut citius eò perveniret, sibi
habere videretur, idcirco quasi extra se
raptus, admodum turbatus fuerit: verum
subjunxit, nunquam contrariam se verita-
ti, inque detrimentum obedientiæ tanto-
perè ab se honoratæ, & amatæ opinionem
fovisse, arbitratum, quòd, si inspectanti-
bus, atque tacentibus Superioribus inedia
se maceraret, silentium illud tacitæ locum
licentiæ subiret, prius jam à multis aliis
Abbatibus obtentæ, eiusmodi scilicet je-
junia omnesque alias vitæ pœnitentis au-
steritates pro suo arbitrio exercendi.

Tam humili, tamque prompta remis-
sione, qualem omnino opperiebar, admo-
dum delectabar, postquam denuò animo
addidissem, suffecerat mihi, ut in extraor-
dinariis jejuniis morem jejunandi com-
munitati usitatum pro libitu continuaret.
jejunia verò sextæ Feriæ, ut aliquantulum
mœrore ipsum levarem, in pane, & aqua

sequeretur: ad hæc reliquas omnes licentias paucis limitationibus adhibitis ipsi confirmavi, quæ omnia læto animo deinceps observavit, donec ab aliis Abbatibus aliud statueretur.

Ex quo colligitur, non malè fieri, si quandoque à nimio fervore nonnihil remittatur, quippe qui nimium angustis limitibus circumscriptus torrentis instar cum impetu currentis, obedientiæ aggeres perrumpere, & liberè ac dissolutè excurrendo Regularem ordinem ac disciplinam adjuvante inimico dissipare posset.

CAPUT XI.

Injurias perfert.

Austeritates quantumvis asperæ ac grandes animis etiam delicatioribus dulces semper visæ sunt, quas à proprio iudicio approbatas homines sibi procurare satagunt, quæ stultitia in illis notatur, qui in seipsos verberibus crudeliter desævientes carnem malè nutritam dilacerant, dùmque multiplices à propriis ma-

ni-

nibus omnis discretionis expertibus injurias supportant, DEUM laudare conantur: eundem ipsum aculeum, qui mel efformavit, apīs instar, in eum, quiscunque tandem sit, qui parū duntaxat in requāpiam sensui contraria eos tangit, intorquent: & levi occasione captata sibi contradicentibus irascuntur, tantoque furore exaestuant, ut vel integram viciniam pro sui securitate ad arma capeſſenda concitent. Hujusce farinæ minimè fuit patiens Albertus, qui occasiones patiendi externas semper cum spiritūs aviditate complectebatur, & ceu salutaria animæ suæ pharmaca cum gratiarum excipiebant actione, veluti in casu sequente mirabiliter evenit, in quo invicta patientia & profundissima humilitas resplendet, qui cum ad serviendum pro exemplo nimium suū ipsorum amantibus, & in sufferendis aliterius imperfectionibus perquam delicatis sit longè aptissimus, juverit eundem huius quoque vitæ inserere.

Fortè hyemali tempore post prandium ad eos frigoris rigores repellendos, qui

sum-

sumpto cibo singulariter sentiri solent, ad
focum assistebat; ibi cum nova mundi, à
quibus DEI Servus tam alienus erat, quan-
tum extra mundum eius conversatio non-
nisi cum D E O esset, legerentur, ipse ve-
rò animadverteret, nonnullos lecta, quo-
rum ob suum naturalem defectum nihil
percipiebat, summoperè mirari, nunc
hunc, nunc alium intuebatur, forsan eos,
quòd ita mirarentur, admiratus: cum
ecce notatus ab uno fuit, qui nonnulla in
alios auctoritate pollebat, is sine alio re-
spectu optimi Patris simplicitatem sinistrè
interpretatus, adeò vehementer verbis in
eum invecus est, nimirum uti diabolus
nunquam non in Alberti damnum inten-
tus tunc instigarat, ut tum præsentes in-
dignarentur, & Alberto condoluerint: &
quoniam in hoc casu remedium afferre
nequibant, expectabant, quibus armis ge-
nerosus Christi Athleta ictus tam graves
repararet. qui tum & ipse variis fortè cum
affectibus, certo nimirum ac vehementi
carnis ex se ad injurias ulciscendas prom-
ptè dolore ob offensam illatam, tum sin-

K

gu-

gulari spiritûs lætitiâ , conjuncta cum promptitudine contemptum, & inhumanum, quo excipiebatur, pro DEI amore tolerandi modum conflictabatur. qui affectus tametsi seipsis sint admodum vivaces, atque occasione data promptissimi ad erumpendum, nihilominus uno eodemque tempore commoti, ab ipsamet eorundem contrarietate suspensi locum sublimiori cogitationi dignæ tanto Sacerdote dedere: is enim in schola Christi artem Divinam antidotum extrahendi è veneno edoctus, insigni animi submissione provolutus in genua, eâ ipsâ occasione, quæ iram in illum Patrem suggerere poterat, veniam flagitavit: ad quæ cor illud durum subito emollitum, cum advertisset suum errorem, sufficiente emendatione restauravit animos illorum, qui illâ corripiendi vehementiâ & excessu offensi fuerant. Nihilominus P. Albertus non quidem ad fugiendas ejusmodi occasiones, quæ ingens ad vitam spiritualem emolumentum conferre poterant, sed ad tollendum deinceps in ejusmodi locis, quod-

cun-

cunque alios contristandi incitamentum, præter principalem intentionem pro DEI amore patiendi, deinceps vel non amplius ad focum comparuit, vel saltem ibi non diu subistit, præeligens rigorem sufferre frigoris, cui vel à natura, vel ob nimiam abstinentiam, & persæpè ob vestitum pauperibus in stipem donatarum defectum ita subjectus erat, ut quasi semper obrigesceret, quàm ut ansam præberet scandalum proximo dandi cum tanto propriæ quietis detrimento, nec non alterius conscientia præiudicio.

Existimârunt nonnulli, quòd Albertus tunc à foco recedens non in Ecclesiam pro more suo, sed in Cellam secederet, carnem suam, antequam offensam persentisceret, flagris excepturus, utpote quod opportunissimum tunc sit tempus eam castigandi & humiliandi, quando impulsab occasione in spiritum insurgere potest. Ego autem credo, nec fortè me fallit opinio, quod tunc ad hæc remedia confugeret, si tamen confugit, ex certâ magis consuetudine longo jam usu contractâ, quàm

quòd recalcitrantem sensum ob hanc
causam sub jugum mittere deberet: cum
que suum corpus ita affligeret, perdomue-
rit, & tam obsequens spiritui reddiderit,
ut ne quidem tunc adverterit, offensam
illatam sibi, aliquam fuisse fragilitatis
humanæ imperfectionem, multo minus
depravatæ voluntatis injuriam: immo
potius quantum spiritui placeret, tantum-
dem approbaret & corpus, ceu minister
imperium non amplius detrectans, sed
tanquam socius voluntarius emergens
commodi particeps, exequeretur prom-
ptè, quidquid in obsequium, majoremque
DEI laudem cederet summa cum vo-
luptate perferendo, quæ repugnare vi-
dentur sensui, non perspicienti, similes
tentationes ad probandos veros DEI Ser-
vos necessarias esse: ita Abrahamus, ita
Iosephus, ita alii sine numero fuere pro-
bati, qui pretiosi balsami plantæ non dis-
similes ad incisionem tolerantiarum, odo-
ratum illum patientiæ liquorem emise-
runt, quo etiamnum mundus reficitur, et
recreatur.

CAPUT XII.

Alberti desiderium moriendi.

Albertus jam in cœlestis officinâ fabri purificatus, & plurimarum afflictionum malleis emollitus per viam innocentiae ad finem suæ peregrinationis & cœlestis patriæ consecutionem aspiraverat, & quidem non minore desiderio, quàm peregrinus quispiam huius mundi, cum lacerata navi mercibus onusta, marinis tempestatibus pulsatus, & piratarum vexatus incursione securum aliquando patriæ suæ portum intrare desiderat. Et quoniam ipsi videbatur, quòd non nisi uno cum inimico luctari porrò deberet, summâ animi tranquillitate diem suæ retributionis opperiebatur: conculcato quippe prorsus mundo, nuntiòque remisso consanguineis, rebus, dignitatibus, commoditatibus, deliciis, quin ipsimet desiderio vivendi diutiùs, & in summâ quidquid mundus dare potest, vel promittere, sit verum, falsum, vel bonum apparens, omni liber impedimento ad Domini sui

vocem vigilabat: & hoc tam anxie, uti
 nostris orationibus juxta pium morem La-
 teranensi Congregationi consuetum de-
 functi commendarentur, vel alia viâ ipsi
 transitus cujusdam ex hac in alteram vi-
 tam innotesceret, sanctâ stimulatus in-
 diâ pio suspirio ex intimo cordis prodeun-
 te beatum illum prædicaret, quod obscu-
 ro carcere liberatus, & terrenis obligatio-
 nibus expeditus suam militiam finiverit,
 modò coronam exinde promeritam in
 cœlo recepturus. *Et miser ego, subjunge-
 bat, finis mei incertus, scitans imperfectio-
 nibus, & peccatis oneratus, nec non ad occu-
 pandum in hac Religione locum alterius, qui
 me longè melius eidem deserviret, planè in-
 utilis, adhuc vivo? fiat tamen tua, ô Domi-
 ne, voluntas.* Ego quoque, cùm is nuntium
 accepit, suum è fratre nepotem in
 bello cecidisse, admiratione & consola-
 tione perfusus in hæc audivi prorumpen-
 tem verba: *Felix bellum, immò pax sancta
 pro illo, quâ tam subito hujus mundi miseria
 subductus, suoque Conditori restitutus fuit.*
at ego, qui tot jam annis cum morte luctor,

ut victus eidem in victimam cedam, desiderio adhuc langueo, & in incertum fluctuo. Fiat Domini mei voluntas!

Seipsum peccatorum mundi coryphæum esse censebat, & indignum, quem terra portaret: ita tamen spem suam in DEI misericordia, ac Passionis JESU Christi meritis repositam habebat, ut hæc in DEUM fiducia mirabile timoris fulcrum esset: ubi ipsum audienti insigni erat exemplo, ne quis nimium suis bonis operibus confideret, nec nimium ob culpas proprias diffideret, sed has assiduâ pœnitentia mundaret, illa verò intra vulnera Salvatoris nostri, ad hauriendum exinde meritum ac valorem reponeret.

CAPUT XIII.

In quanta fuerit existimatione.

OB virtutes tam eximias, quibus benedictus DEI Sacerdos Albertus ornabatur, proum est imaginari, in quantum in Urbe Vicentina, tum in Congregatione Lateranensi existimatione fuerit:

talī siquidem ea fuit, ut, cū nullius non
lingua coleretur, & extolleretur, certo
quodam modo etiamnum vivens cœlo
assertus fuerit, quippe non alio titulo,
quā *Beati*, *Sanctive* nomine celebratus,
nec aliter quā *Pater sanctus* appellatus.
Ad hæc communis fuit opinio, ab ipsis
Patribus spiritualibus confirmata, quod
toto vitæ cursu nullam noxam lætifera
admiserit, venialibus verò quā paucissi-
mis, nec non admodū minutis se ob-
strinxerit; quamobrem famam majorem
obtinere nequiverat homo quispiam, ut
ipse, constitutus, in Claustro abditus, à
mundo, ac si in eo non viveret, segre-
gatus, spontè manibus ac linguâ destitu-
tus, non operans, nisi ad nutum alterius,
nec loquens, nisi provocatus, & quidem
non nisi de DEO, & in summâ, talis, qua-
lem hætenus descripsimus, & deinceps
ad finem usque describemus. Quod qui-
dem omnino sufficiebat, ut in ipsum af-
flicti spem suam collocarent, in suis ne-
cessitatibus ad eum confugerent, ipsis por-
tus esset in mundi hujus mari, nec non

actatis ejusdem tempestatibus ac fluctibus ancora, atque in ipso mortis, vitæque confinio subsidium: quo tempore multi, desperantes eum ob dilectam suam solitudinem habere posse præsentem, tentabant obtinere, ut ipsis saltem suis orationibus & spiritu assisteret. Unde tanta erat infirmorum erga illum pietas, ut, si è Claustro exivisset, sine dubio morientium hujus civitatis in supremo cum morte conflictu contra infernalem inimicum Patronus esse debuisset, quemadmodum postremis vitæ suæ annis cum quodam Nobili Vicentino ipsi accidit, qui tamdiu pharmacum sumere recusavit, donec à P. Alberto benediceretur, hac confidentia nixus, quòd si liquor ille non esset profuturus corpori, Patris tamen præsentia anima sua corroboraretur, veluti etiam id contigisse sperare licet. Siquidem ad decumbentis lectum, missus ab obedientia, deveniens tanta spiritûs efficacitate eum in recipienda illa medicina consolatus fuit, ut extraordinario stupore ac solatio circumstantes, infirmum verò sancto quodam

K 5

dam

dam robore ac fiduciâ præter peccatorum remissionem cœli quoque gloriam impetrandi repleverit.

Non multum absimile evenit cum Matrona quadam perquam illustri ac plurimum honorata, quæ gravi infirmitate lecto affixa, vitæ Alberti sanctimoniâ, nec non famâ gratiarum, quæ eius intercessione à dispensatore gratiarum obtinebantur, permota, benedicti Patris orationibus se commendabat: quarum virtute cum se voti compotem factam, sanitatemque tantoperè exoptatam, ut maiorum filiorum curæ, & educationi, non tam fecunda, quàm amans eorundem mater, daret operam, impetrâsse existimaret, lecto se proripiens, ac pedibus innixa, carpenso domi relicto, quodam die filiis committata, summo manè ad S. Bartholomæi templum properavit, faustâ sui Intercessoris precatione impertienda: quem ubi fortè orantem invenit, cum incommodare non ausa, sperans, quod brevè finituro esset, & ipsa in fundendis precibus, ac Sacris audiendis tempus protraheret, eumque

que genibus semper nixa prope Aram principem expectabat. Denique Canonici è Choro digressi, animadvertentes, Nobilem hanc Dominam in eodem loco, eadèmq; hora non sineratione subsistere, ex eà percontati sunt, quidnam desideraret: hæc, posteaquam recensuisset receptum sanitatis favorem, respondit, quòd pro se ipsa, pro marito, pro liberis, proque omni familiâ P. Alberti benedictionem expeteret, & quòd hunc solum in finem adveniens, ad eam consequendam tempus antemeridianum in expectando consumpsisset. His auditis volentes isti Patres, ne hæc Matrona desideratâ consolatione privaretur, P. Priorem monuerunt, eandem spe suâ frustrandam esse, nisi humillimum Sacerdotem juberet, ei ut benè precaretur. Qui vocatus atque rogatus, ut hoc singulari solatio feminam recrearet, ne desiderio suo justo, sanctoque defraudaretur, penitus id facere recusavit, admirans, quòd, cum alii Sacerdotes eadè in hoc casu autoritate polleant, ipse nihilominus præ aliis ad hoc

hoc

hoc ministerium obeundum eligeretur:
sed obedientiâ ad bene eidem precandum
coactus non absque proprio emolumento
hanc virtutem humilitati conjungere vo-
luit, proinde sub prætextu, quod minor
præsenti majori locum cedere debeat, ob-
tinuit, ut Prior eandem primus benedi-
ceret, tum & ille solita sua devotione, quæ
clarissimos charitatis radios emittebat, et
fausta precaretur: qua benedictione ac-
ceptâ Nobilis hæc fœmina a deo conforta-
ta fuit, ut sibi cœlum tum aperiri videretur,
suoque cordi innumeros infundi fa-
vores, unde læta & exultans domum se
recepit, laudans ac benedicens Domi-
num.

CAPUT XIV.

*Alberti aptitudo, atque simplicitas
cum adjunctis quibusdam parti-
cularibus.*

Mirabantur Hebræi, quod noster Re-
demptor litteras calleret, cum re-
men eas nunquam didicerit: obstupe-
bat

bat etiam mundus, audiendo, ac videndo pauperes ac nudipedes piscatores, doctrinâ novâ & sensui prorsus contrariâ populos integros convertere, nescius quo Doctore eam didicissent, cum ipsi neminem alium quàm Crucifixum allegarent. Plurimi etiam hodièque obstupescunt, dum recenferi audiunt, homines utriusque sexûs simplicissimos, solitudinis, ac Monasteriorum inquilinos ea absque Doctore pollere scientia, ad quam vix magni nominis Magistri, multo labore, sudore, ac tempore pertingere valent.

Atqui hæc admiratio aliunde non oritur, quàm quòd nesciant, Crucifixum illum, qui suis Discipulis dixit: *Nolite timere, cum steteritis ante Reges, & Præsides, &c. dabitur enim vobis in illa hora, quid loquamini, &c.* esse DEUM vivum ac verum, qui omnem eam sapientiam, quam volebat, ipsis infundere, & cuicunque vellet, impertiri posset. Et quisnam fuit Prophetarum Magister, qui tot, tantæque sciverunt ac dixerunt? Qui omnes supergrediendo cœlos, & in ipsum terræ centrum

trum penetrando præterita viderunt, præsentia sciverunt; & futura præcognoverunt, mundoque manifestârunt? Quis, inquam, fuit, nisi ipsiusmet DEI Spiritus? Unde Apostoli doctrinam illam hauserunt, quâ, ab ipsis linguâ, ac calamo promulgatâ, Orbem universum in unâ scientiâ veritatis, ac salutis erudiverunt, nisi à Crucifixo? Quis linguas fecit disertastot adolescentium ac puellarum, quando in ipso Martyrii fervore potuerunt, ac sciverunt confundere eruditissimos crudelitatis diabolicæ ministros, & haud paucos illorum ad Christi fidem adducere, nisi Christus ipsemet? Tot Confessores, unde mysteria profundissima cœlestis doctrinæ, veluti constat de D. Bernardo, deque innumeris aliis, desumpserunt, nisi de Spiritu sancto? Quis donum prædicendi futura antiquis infudit Sybillis, & quis tot Feminas ac Virgines sanctas cœli scientiâ, quemadmodum in earundem Vitis habetur, imbuit, nisi idemmet Spiritus sanctus? Quis demum ætate nostra Reverendam Matrem Baptistam Vernacciam Congre-

ga-

gationis Lateranensis Genuæ in *Monasterio Gratiarum* à perpetuo præter nobilitatem rigore Observantiæ Regularis *celeberrimo*, Canonicam Regularem illuminavit radiis lucidissimis Mysticæ Theologiæ, cujus magna composuit volumina, quæ publicata, quotquot ea considerant, in stuporem rapiunt, & admirationem, nisi JESUS dulcissimus illius animæ Sponsus? Si & ego jam dixero, quòd noster Albertus ab eodem Spiritu sancto haurire potuerit eas doctrinas, quas ab hujus mundi Doctoribus minimè acceperat, nemo idcirco miretur: siquidem continuis inhærens contemplationibus, ipsimet unitus DEO, quis inficias iverit, quin ab hac Divina unione tantum fuerit illustratus, ut lecta non solum intelligeret, sed etiam occasione oblata responsa daret plena sapientiâ, atque doctrinâ: si in conversatione humana usuvenire solet, ut, cui cum Sancto familiaritas, & consuetudo intercedit, Sanctus etiam evadat, & vicissim, qui assuescit perverso, perversatur, an non quoque sapiens fiat, qui cum
ip-

ipsâmet Sapiaientia Christo Servatore nostro consuevit?

Desinant itaque illi mirari, qui Albertum idiotam esse existimârunt, eò quòd non in Sapientum hujus sæculi scholis fuerit versatus, nec visus sit multum in Cella libris operam dare: vel doctrinæ suæ nullum in Monasterio specimen ediderit, cum tamen probè nobis constet, quòd data occasione, cum minùs facere non posset, quàm ut sententiam suam declararet, præclara omnino in medium proferret. Supra jam audivimus, quam solida fuerit, ac sancta circa materiam extasi responsio R. D. Ghelino data. modo, si videbimus, quæ ex improvisis cras Litteras urgente necessitate tractasse sciverit, cessabit profectò opinio, quòd hoc puncto fuerit tam simplex, quemadmodum in rebus mundanis erat, quæ omnes infantili simplicitate suspiciebant, tamen si eas parùm admodum videret, minus de ipsis audiret, & planè nihil in eadem versaretur, ita ut omnium, quæ mundum respiciebant, voluntarius esset, ac

pietissimus Idiota: quam ignorantiam magnâ cum prudentiâ acquisivit, ad hoc ut in suis contemplationibus cum DEO magis esset unitus: nec enim quidquam ita mentis distractiones in meditationibus ac orationibus promoveret, quàm rerum sæcularium varietas, atque cognitio, qua occupatus admodum inhabilis ad spiritûs exercitia redditur, veluti talia experti id probant.

Habuit Albertus per triennium integrum Abbatem quendam, cui persæpè cum ipso colloqui collibitum fuit: fortè cum die quodam de facilitate, & difficultate salvandi se, simul sermocinarentur, Abbas in ipso colloquii cursu ex eo quæsit, quidnam præligeret, si in eius esset electione pauperem pro DEI amore esse, vel divitem, ut pauperibus stipem propter DEUM elargiri posset. Ad quæsitum mox Albertus: *Punctum hoc, aiebat, decidi, quando mundum deserui cum eo modico, quod habui, & cum illo superabundante, quod ipse mihi polliceri poterat, ut pauperem ac nudum JESUM meum sequeretur. Quid?*

L

sub.

subintulit Abbas, largiorem ipsi loquendi
daturus occasionem. *an non constat ex sa-
cris litteris, beatius esse magis dare, quam
accipere? si res ita se habet, an non divitia
in pauperes distribuenda in electione pauper-
tati, quo titulo à divitibus eleemosyna acci-
pitur, proponenda erunt? Hac omnia, re-
posuit Albertus, in divitibus locum habent,
qui longè amplius merentur in faciendis
eleemosynis, quàm non mereantur in iis re-
cipiendis pauperes non voluntarii, quorum
omne lucrum non in alio consistit, quàm in
modico panis frusto, vel alia, quam accipiunt,
re, quæ prorsus temporaria est: at verò, cum
diviti compensatio cælestis promissa fuerit,
longè amplius recipit, quàm elargiatur. In
illo, qui spontè paupertatem amplexus est,
contrarium accidit, siquidem iste iis, quæ
possidebat, relictis, ut Christum sequeretur,
locò boni temporarii accipit centuplum eter-
num à Salvatore promissum, uti ex ipsa eius
doctrina Juveni cuidam tradita constat, si-
vis esse perfectus, vade, vende omnia, quæ
habes, & da pauperibus, & habebis the-
saurum in cælo, & veni, sequere me:*

clare apparet, quod noster Redemptor paupertatem voluntariam divitiis anteponat, quæ idcirco pauperibus distributæ, ut quis Christum pauperem sequi valeat, alicui ingentem in cælo thesaurum comparant, cum pauper Christus nolit divites habere sequaces suos, sed solum pauperes, & quidem voluntarios, ut eosdem secum in paradysum deducat: hinc ut nos doceret, quid nos de divitiis sentire oporteat, comparatis cum thesauris cælestibus, ipsemet egregiâ praxi nobis demonstravit, quando nimirum Ministrum ac Dispensatorem eorum denariorum, qui ex eleemosynis colligebantur, constituturus, reprobum elegit vitio avaritiæ contaminatum, hominem impium, ac proditorem, nec alium suorum Discipulorum huic officio præfecit, quippe quod jam essent destinati Ministri Evangelii, & Dispensatores Thesaurorum cæli.

Verum post multos discursus circa propositum thema, zelo Alberti repletos, & autoritate sacrarum litterarum firmatos Abbas ad aliud argumentum circa facilitatem, & difficultatem salvandorum, qui

cæteris præsumt, transiit. Respondit Dñs
 Servus, etsi, uti adverti potuit, non nihil
 invitus, se quondam eius fuisse sententia:
 superiores ambulare in paradysum via ad-
 modum secuta ac brevi respectu ingentis
 meriti, quod sibi in cura commissorum
 suæ fidei conquirent, & dum hoc ita sibi
 persuasum habuisset, se bona eos suarum
 orationum parte defraudasse: sed ubi
 postea vidit in S. Paulo, quòd, ubi de mer-
 cede agit, certam adjungat eandem pro-
 merendi conditionem, dicens, *qui bene
 præsumt Presbyteri, duplici honore digni
 sunt*: & quòd, cum Spiritus sanctus, Sap.
 6. illis, qui malè gubernant, minetur sup-
 plicium, absque alia malè se se gerendi con-
 ditione adjunxerit, *quoniam judicium de-
 rissimum in his, qui præsumt, fiet*, se eisdem
 majorem precum ac sacrificiorum co-
 piam communicasse, quatenus illis in su-
 stentando gravi regiminis onere adju-
 mento esset.

*Nam, pergebat ille, eos omnes sine disci-
 mine castigare, qui præsumt aliis, injustitia
 foret, cum nec omnes semper, nec eodem me-*

do errent: existimare verò, DEO injustitiæ labem inherere posse, execranda foret blasphemia, mille digna infernis: conveniens proin est, ut credamus, quòd ita Spirtus sanctus sine adjecta demeriti conditione loquens voluerit horrendis illis minis ad difficultatem benè regendi alludere, quæ cum sit maxima, fortassis ideò S. P. N. Augustinus inductus fuit, ut in Regula suis tradita præscriberet, ut commiserationem cum Superioribus haberemus, dicens, unde vos magis obediendo non solùm vestri, sed etiam ipsius miseremini: quia inter vos quantò in loco superiore, tantò in periculo majore versatur.

Verùm instante Abbate, ut causas in medium adduceret, quibus munus gubernandi alios, redderetur difficile, respondit, quòd quoad hoc amplior requiratur peritia, quàm sit sua; quandoquidem aliud ipse non sciret, nisi quod in Ezechiele sub metaphoris, & allegoriis Pastorum, oviumque DEUS injustitias exprobrat Gubernatoribus, & Rectoribus hominum sub tremen-

*dis illis minis, quæ nulli non sacrum hunc
tem legenti patebunt.*

Ex his omnibus optimè colligitur, quod
Albertus peritus fuerit rerum non solum
ad salutem suam pertinentium, quarum
semper diligentissimus investigator, et
observator fuit; sed insuper tanta quo-
que polleret eruditione, ut quidquid le-
geret, id in sua conservans memoriâ, datâ
occasione egregiè sciret applicare. Quod
verò dein tam simplex esset, ut nesciret
rationem reddere difficultatis sustinendâ
onus alios regendi, mirandum non est,
cùm enim ipsi non esset consuetudo agen-
di cum hominibus hujus sæculi, ignora-
bat media necessaria, quæ potissimum in
ipsa praxi exequendi eiusmodi munia
consistunt, cùm toto vitæ suæ cursu, eo-
que satis longo aliud non addidicerit,
quàm obedire, nec aliorum unquam ob-
ligationes investigârit, ipse sibi firmissimè
persuasum habens, quod nemo non eis-
dem ad amissim, summâque cum dili-
gentia Divinæ conformiter voluntati sa-
tisfaceret, ipse verò solus eorum, ad quæ

agen-

agenda tenebatur, negligens transgressor
esset.

Immò tam erat ab investigando in alio-
rum actiones alienus, ut vix suum cogno-
sceret Prælatum: & certè si ab obligatio-
ne eidem obediendi fuisset liberatus, etsi
quoad hoc illum DEI loco haberet, eum
ne quidem aliquando agnovisset; quem-
admodum Generales, & Visitatores nun-
quam agnoscebat, nisi quòd tempore Vi-
sitationum cum summa animi demissio-
ne eos veneraretur, ac impensè eorun-
dem se precibus commendaret, ceu ea-
rundem quàm maximè indigus; de reli-
quo nec antea nec postea alteri apud ip-
sos negotio se implicabat, nisi ut DEUM
rogaret, quatenus assistente illis Spiritu S.
Congregationem ad Divinæ Majestatis
gloriam, omniumque communi bono gu-
bernarent.

Si tamen aliquis dubitaret, quì sacras
litteras allegare posset, cum nonnisi con-
templationibus, & orationibus fuerit in-
tentus; scire talem oportebit, quod præ-
ter studium, cui subinde in Cella ex libris,

L 4

quos

quos multos & bonos habebat, vacare poterat, humilis DEI Servus, officiò perpetuò legendi ad mensam, sub qua maiorem partem Sacra Scriptura legebatur, sponte assumptò, tanta eandem attentione legerit, ut clarè animadverti posset, quòd omnia magnâ accuratione consideraverit: quòdque lectione finita corporali se cibo reficiens adeò in se collectus perseveraverit, ut manifesto indicio esset, ipsum spirituales præteritæ lectionis cibum majore longè gustu ruminare, quam ex paucis illis cibis sentiret, quos sive sapidos, sive inspidos ad vitam duntaxat sustentandam assumebat.

CAPUT XV.

Gratia ac Privilegium Alberti singulare.

INter quosvis Divinos favores, vitam P. Alberti facientes mirabilem illis, qui maturè infelicem humanæ naturæ conditionem considerant, iste certè reliquos longo post se intervallo relinquit, &

ad-

admiratione dignus est, quòd cùm nihil non in hoc mundo contradictioni subiectum sit, inventus tamen homo fuerit, diutissimè versatus inter mortales, cuius actiones censuræ nunquam obnoxia fuerint, quique suos vitæ dies verâ sinceræ bonitatis laude terminârit, cuiusmodi omninò fuit Albertus. Hujus autem admirationis fundamentum isti humanitatis nostræ ordini inniti videtur, quòd scilicet mortalium actiones plerumque examinentur ad regulas à justitiæ regulis admodum diversas. Siquidem plerumque ordinariæ, ad quas trutinantur, & expendantur, à nostris passionibus proveniunt, quæ sunt fori, istius mundi, iudices ordinarii: quivis namque per seipsum, dum aliquid ad iudicandum occurrit, personam accusatoris, ac iudicis, immò etiam frequenter & testis sustinet, cùm alium laudat, & semper absolvit, alium vituperat, & semper condemnat, alium laudat, & vituperat, absolvit, & condemnat, dummodo id in suum emolumentum cedat.

L 5

Nunc

Nunc verò iudicium istorum, quibus domus, familiæ, plateæ, fora, & palatia, ac verbo, omnia loca ab hominibus inhabitata & frequentata replentur, possibile non est effugere notam censoriam, nec hactenus ullus mortalium eandem effugit, nec deinceps effugiet, utcumque deinde justificata sint, vel justificanda essent opera, vel dicta cujuscunque: non certe homines sanctitate inclyti, qui ab his iudiciis extremas persecutiones ad mortem usque perpessi sunt: non homines pietate insignes, hi enim humanarum passionum, scopus sunt: Non Principes, hi enim, utcumque legum sint conditores, & eas judicialia subsellia insidentibus observari præcipiant, humanarum tamen passionum glossis, ac censuris, velint, nolint, subjiuntur: verbô hinc, nec boni, nec mali, nec sapientes, nec insipientes, nec divites, nec inopes eximuntur: nam cuique suus est iudex, immò tot iudices, quot hominis actiones: si fugiat unum, impingit in alium: unus si te laudabit, alius te vituperabit, si te unus absolvet,

alter te condemnabit, si unus te diligat,
alter odio te prosequetur.

Sed quòd benedictus DEI Servus Albertus ab eiusmodi iudicibus, eorùmque iudiciis fuerit exemptus, ad quod discursus præsens respicere videtur, idequidem dicere non ausim, nec aliquando dicturus sum: hoc enim si affirmarem, non solum cunctis huiusmodi hominibus, ac ipsis Coelitibus anteponerem, sed insuper quoad hoc singulare privilegium supra ipsummet Christum Servatorem nostrum collocarem, qui ab invidia & odio, ordinariis huius mundani fori iudicibus, fuit iudicatus tanquam *seductor & demoniacus*, tandèmq; ad mortem ipsam condemnatus. Dico tamen idque cum veritate, quòd nunquam constiterit, à quo, quando, in quo loco, & quam ob causam quandocunque tandem Alberti actiones, dum in hac claustrali eremo vixit, censuræ subjectæ fuerint: quin etiam nec post eius ex hac vita ad meliorem abitum ulla lingua audita fuit, ab infernali invidiæ monstro commora, quæ vel solum in con-

trarium sensum ab eo facta, dicta, vel cogitata detorquere ausa fuerit: immò, quæ non potius eum laudârit, sublimârit, & admirata sit ceu *Magnum DEI Servum*, quæque veluti *Sanctum* prædicârit, ei se inclinârit, & commendârit. Fuit omninò, & est inter majora istius mundi miracula numerandum, utpote res supergrediens terminos, & conditionem nostræ humanitatis etiam ab ortu in malum propensa, quòd ipse transierit grandines, & nimbos tot linguarum suis in judiciis liberarum & solutarum, cum hac gratia ac privilegio, quòd ab iis non vapulaverit, nec modicè aspersus fuerit etiam vel unicâ gutta odii, invidiæ, proprii commodi, spiritus contradictionis, temeritatis, vel quidquid denique aliud afferri in medium potest, quod vel separatim tribunal exigat, vel actionum miserorum mortalium *iudiciis*, sive *ordinarii*, sive *extraordinarii muneris* obeat.

Atque ex hoc argumento solo, si alia deficerent, licet præter omiſſa, tot nobis suppetant, quot hucusque recensuimus, quæ.

quæque adhuc recensēbimus, non sine magna nostra consolatione sperare possumus, quòd Albertus sit unus è Secretariis supplicum libellorum nostrorum, nec non coram throno Divinæ Majestatis pro nostris reatibus Intercessor & Advocatus existat.

CAPUT XVI.

*Albertus multorum Afflictorum
perfugium.*

Appropinquabat paulatim ingens hæc flamma ad suam sphæram, magnus hic lapis ad suum centrum, anima ad cœlum, corpus ad terram. Ubi exactis jam septuaginta ætatis annis, in ipso, quod in mæandro experimur, verissimum esse comprobatum fuit, videlicet, quòd innumeris revolutionibus tam longi itineris à vitæ suæ fonte longiùs recederet, ac magnis itineribus cœlum versus graderetur, in se, durante viâ, colligens rivos & flumina virtutum ac operum, in immensitate
Ocea-

Oceani Misericordiæ Divinæ ditissimū
tributo compariturus.

Et quemadmodum zelo honoris Crea-
toris sui succensus erat, ita prorsus amore
erga proximum inflammabatur, pro cu-
jus salute tam fervens erat in profunden-
dis ad dilectum Servatorem suum preci-
bus, ut, tanquam hoc ebrius amore aliud
non attenderet, vel cogitaret: hunc in
scopum omnes suas actiones, orationes,
jejunia, vigiliæ, macerationes, suspiria, &
cogitationes intendebat, rerum aliarum
quarumcunque, & quod ampliùs miran-
dum erat, sui quoque ipsius prorsus obli-
tus: etenim præteritis temporibus, etsi
surdaster signum ad mensam non audi-
ret, nihilominus longo ex usu horâ con-
stituta semper se ad lectionem mensæ
præsentabat, siquæ fors citiùs subinde
comparuisset, secedebat tantisper ad Ec-
clesiam oraturus, tum hora conveniente
revertebat: at verò ultimis vitæ annis ita
se DEO, proximique saluti mancipave-
rat, ut non ampliùs temporis recordare-
tur, quo ad mensam eundum erat, nisi vo-

caretur: atque tunc afflictabatur, quod, ut hostem suum, hoc titulo corpus suum afficiebat, sustentaret, Divinas illas contemplationes, illam erga sibi commendatos charitatem, suavissimos nimirum animæ suo cibos intermittere deberet. Hinc, quod ferè fidem excedit, afflictiissimus passu lento, frontèque tristi ad corporeos cibos accedebat. Quod si tunc ipsi licitum fuisset, se ab hominibus abscondisset, ut cum DEO solo versari posset, nec id absque ratione: nam iis temporibus amplius quàm præteritis à miseris mœrore oppressis sollicitabatur: siquidem cum pauci essent in Civitate Vicentinâ, qui non vel sanguine sibi junctos, vel amicos in nupero bello Forojuliensi incerto semper præliorum eventu militiæ adscriptos haberent, pauci quoque ab omni afflictione planè liberi numerabantur.

Eo vero tempore, quo bellum increfcebat, optimus Pater à mœrore confectis sollicitatus haud amplius ardorem zeli sui moderari poterat, ita ut mirum esset, quod in cineres non abiret. Ob salutem etiam

an-

animarum pretioso JESU Christi sanguine redemptarum ita erat anxius, ut nunquam cessaret bellum inferre DEO, eiusque cor amore saucium, flammarum ardentium jaculis, quæ ex accensa pectoris ipsius fornace prodibant, petere, hoc pacto isti placandum populo, ac Serenissimæ Venetorum Reip. reddendum propitium, pro cuius prosperitate, ac salute nullo non die copiosas fundebat lacrymas, quod, uti dicebat, ab illius quiete, nostra, immò totius propenodum Italiæ, quin etiam ipsius Europæ quies derivet, quippe quod tantum corpus immutari non possit, quin alia post se trahat detrimenta: stante verò hac Rep. nos quoque tranquilla pace fruamur, in qua DEO omne laudis ac honoris obsequium deferatur, mortales maiore devotione, Divino se cultui mancipent, tum iustitiâ in eadem dominante, felicem omnes, ac tranquillam omnique DEI gratiâ abundantem vitam ducant.

Interea dum DEI Servus aures Divinas die noctûque fervidissimis precibus ferit, ipsius etiam aures precibus haud paucis

rum
puls
alter
sibus
aliqu
sic il
bat:
tore
caba
exau
lianc
ciatu
temp
bus f
tium
tis &
las ea
mo p

H
Vene

rum faminarum angore laborantium
pulsantur, unâ pro marito, aliâ pro filio,
alterâ pro fratre, vel amico variis belli ca-
sibus exposito sollicitâ: & quemadmodum
aliquis totû se se alterius salutis impendens,
sic ille curâ ac sollicitudine se conficie-
bat: hinc orationes ad Christum Condi-
torem ac Redemptorem suum condupli-
cabat, à cuius benignitate quantò magis
exaudiebatur, tantò amplius se se humi-
liando innocens corpus jam prorsus ema-
ciatum affligebat: ubi, cum turbidis hisce
temporibus pro miseris ad se recurrenti-
bus favores à DEO acceperit, operæ pre-
tium fuerit in honorem Divinæ Majesta-
tis & pro consolatione nostra nonnul-
las earum gratiarum, quæ grato tunc ani-
mo publicatæ fuerunt, adducere.

CAPUT XVII.

Orat pro Infirmis.

HIs itaque temporibus inter alios Pa-
tritios Vicentinos, qui in exercitu
Veneto cum imperio præerant, fuit unus,
M qui

qui Colonelli munere functus suo Principi serviebat, sui ipsius, Familiæ, ac Patriæ Decus & Ornamentum singulare: iste graviter ac lethaliter fauciatus Udinam deportatus fuit, Medicorum curam subiturus: iis tamen incassum medentibus, non sine omnium dolore expectabatur, donec ferales Parcæ vitæ stamen abrumperent tūc, cū egregius iste juvenis vel maximè florere deberet, ipsoque jam initio magnam de se spem faceret.

Verū cū eius ad matrem isthæc nova pervenissent, dolore transfixa, animo tamen minimè concidens instar Cananæ ad medicamenta cœlestia recurrit, inque Mediatorem R. P. Albertum adhibuit, eius precibus ac suffragiis magnâ curâ ac sollicitudine filii jam jam morientis salutem commendatâ. Pro quo ubi pius Sacerdos ad Aram incruentum Sacrificium obtulit, & ardentissimis precibus Divinæ Misericordiæ supplex factus est, non solum aliorum opinione sanitatem, vitamque eidem impetravit, verū etiam, dum maximum erat vitæ discrimen, afflictam parentem

hau

haud aliter solatus est, quàm si gratiam obtentam Divinâ revelatione didicisset, siquidem eo ipso tempore, quemadmodum postea innotuit, infirmo, stupentibus Medicis, mirabiliter auctæ vires fuere subsecutâ post integrâ quoque incolumitate. Enimverò ut quid DEI amici non possint infirmos unguibus ac faucibus mortis subtrahere, si ipsis ad eosdem ab illa jam deglutitos denuo suscitandos vires quoque suppetant.

Casu non dissimili paullo post nobilissima alia hujus Civitatis familia recreata fuit, quando alius ingentis spei Juvenis salutem suam recuperavit, qui suum Patrum Colonelli munere eodem in bello defunctum generoso animo secutus fuit, suo Principi suis servitiis se se probaturus: & hunc quoque gravissimus, isque lethalis morbus lecto affixit, cui tollendo non aliud extra gratiam Divinam remedium inveniebatur: is proin vixdum adhuc spirans Vicentiam deportari voluit supremum vale dicturus, recepturusque à dilectissima sua parente, tum quoque adju-

vantibus Ecclesiæ Ministris ad iter Co-
lum versus se se comparaturus, siquidem
hora hinc emigrandi jam jam decreta es-
set; interea tamen nihil intermittens, quo
corpoream salutem promoveret. Verum
mors, quæ ceu venatrix sauciatam feram
per sanguinolenta vestigia insequitur,
hunc etiam Nobilem ab se jam vulnera-
tum infecuta fuit, nec tamen ita clancu-
lum, ut medicos falleret, & ipse non sen-
tiret, cui cum jam propemodum succu-
bisset, pro eius obtinenda incolumitate
ad preces duarum ipsius sororum sancti-
monialium recursum fuit, quæ firmissimâ
spe impetrandæ fratri suo sanitatis nixæ,
ad P. Albertum non neminem misere, qui
eidem & discrimen, in quo Frater versa-
retur, & ambarum desiderium exponeret.
Is charitatis æstu succensus eodem die
manè Immaculatam DEO Hostiam hunc
in finem litavit, Sanctissimo Sacrificio fe-
ventissimâ etiam precibus adjunctis. Nec
etiam orare desuit, donec vitæ eum peri-
culo exemptum esse constitit, quam gra-
tiam potenti ac benignæ Numinis dexte-

æ ope & interventu precum Alberti nemo non in acceptis tulit.

CAPUT XVIII.

*Orat pro Afflictis, ac mœrore
oppressis.*

DEUS noster, DEUS misericordiarum, qui Justitiam absque *Misericordia Comite* incedere non patitur, decrevit, ut tempore afflictionis ad paternam suam pietatem recurratur: immò ne propter Divinæ Majestatis offensam, coram ipsa comparere, & Cœlitum obtinere patrocinium diffisi in desperationis barathrum delabamur, complacuit ipsi non sine paterni amoris indicio subinde hîc in terris manifestare magnum aliquem suum Servum, ad quem utpote eisdem periculis, atque miseriis expositum in nostris afflictionibus confidenter recurrere possimus, qui dein ceu causarum nostrarum Patronus & Advocatus coram Divinæ Justitiæ throno comparens suis precibus vibratum in nostras cervices vin-

M 3

di-

dictæ gladium manibus ipsius eripiat, ut multoties Moyſes pro rebellis ſui populi ſalute fecit: ſic quoque miſeris hiſce temporibus Urbi Vicentinæ P. Albertum tanquam Interceſſorem reſervavit, eum mundo donans eo ipſo tempore, quo in cœlum eius Advocatorum unum P. Cætanum è nobiliſſima Thyenæorum Familia in eadem Urbe ortum, & Illuſtriſſime nec non Apoſtolicæ Congregationis Clericorum Regularium Inſtitutorem aſſumpſit, qui Filios ſuos *Divinam Providentiam* tanquam eorundem fiduciæ inexhauſtum multiplicium Divinarum gratiarum atque favorum *Ærarium* adorare docuit.

Ærumnis itaque oppreſſi undique ſe P. Alberto repræſentabant, alii per litteras, per amicos alii, nec pauci in propria perſona, ut à mundi miſeriis, quarum iſ largiſſimus diſpenſator eſt, liberarentur. Verùm cum ſolus ipſe tam multis ſatiſfacere omnesque recipere nequiret, & plurimum ob reverentiam, tum ne ſuis eum aliorum orationibus diſtraherent, ad illum acco-

dere non auderent, non erat in hac Canonica S. Bartholomæi Sacerdos, qui non mediatoris vices ipsum inter, & afflictos subiret, ne videlicet vel unus tanti Advocati patrocinio defraudaretur: qui die noctuque cum dilecto animæ suæ Sponso tractans pro eorum remissione peccatorum, propter quæ persæpè virgam iræ suæ corripit, & pro confugientibus ad se singulariter intercedens, ita assidue orationibus erat intentus, ut eum non immerito Seraphinis cœlestibus in D E I præsentia adstantibus assimilare potuisses: hinc ob continuum, quod per orationem cum suo Creatore habebat consortium, homo istius mundi non esse videbatur, nisi in quantum suæ secum animæ carcerem ferebat, pellem videlicet emaciatam, super ossa extenuatam, quæ sufficiebat ad eam continendam, ne ad cœlum, priusquam eò evocaretur, evolaret.

Nunc quantas ac quales gratias diversis ipse hominibus obtinuerit, ille assequi cogitando poterit, qui, quantæ efficaciam sint magnorum D E I Servorum oratio-

nes, non ignorat; ad me quod attinet, existimo, quòd permultas ac singulares impetraverit, in tabulas tamen minimè relatas, quòd, qui eas recepissent, vel non publicaverint, vel publicatas talibus manifestaverint, qui memoriam illarum facillè deposuerunt, eo fortassis monito persuasi, quòd homo in vita suâ laudandus non sit: una nihilominus alterave Alberto adscriptæ, fuere publicatæ, quæ cum in se aliquid rarum ac singulare contineant, eas supra recensitis, ob DEI solummodò gloriam, nostramque consolationem adjungam.

Ab eo, qui Vicentinæ Urbi summâ cum justitia, nec minore charitate præerat, pio prudentique consilio decretum erat, ut muralium machinarum libratores, qui tunc apud Forum Julium erant, identidem removerentur, eorûmque in locum alii substituerentur, nimirum ut hoc pacto facilius suis familiis providere possent: & hæc permutatio singulis quatuor menibus delectis simul viris sexaginta sorte facienda erat.

Ve-

Verum cum non omnes ita semper sint dispositi, suaque negotia domestica ita habeant composita, ut ad primum buccinae clangorem, nec non primum tympani sonum in acie comparere possint, utcumque fideles suo sint Principi, eique perlibenter inservire desiderent: ita hos inter juvenis erat paucos ante menses conjugali vinculo illigatus: hujus mater perquam anxia ob filium unicè dilectum, timens ne fors etiam supra ipsum cadat, fortassis æquè cupidum domi subsistendi, atque mater id desideraverat: quare vespere quodam hæc DEI Servum convenit, ac multis lacrymis supplex illi facta est, haberet sui commiserationem, narratōque casu rogavit, ut sibi filium suum haberet commendatum, ne fors in bellum eundi in ipsum cadat & libratores tormentarium agere cogatur. Commovebatur pius Pater feminæ lacrymis, nec non desiderio filii sibi fortè jam antea cogniti, atque in paucis dilecti, utpote Juvenis à probitate commendati, quive plura huic Ecclesiæ servitia præstiterit: quare promptè geni-

M 5

tri-

trici desiderio obsecundavit, ea tamen lege, ut & ipsa DEO idcirco supplicaret. Verum Mater admodum sollicita, quemadmodum nullo non die pii Sacerdotis Alberti Sacro interesse solebat, die insequenti maternæ charitatis adacta stimulis fatis maturè rediit, &, ubi forte orantem reperit, ipsum denuò interpellare non dubitavit, quippe quòd eo ipso die lectio libratorum forti committenda esset; Tum DEI Servus, qui tota nocte antecedente ad Divinæ Misericordiæ portam pulsabat, sereno vultu ad eam conversa dixit, monuitque mulierem, bono esset animo, nec enim filium ad bellum istud iturum, utpote forte eo die minimè in ipsum casurâ, quod & re ipsa evenit. Quotiescunque deinde novæ per sortem instituendæ electionis tempus appropinquabat, toties mater angore afflicta ad suum Intercessorem confugiebat: hic autem semper idem asseverans aiebat, *Deum gratiam ipsi semel indultam nunquam revocaturum esse*: quod & sic evenit, duorum enim annorum spatio, qui

bus

bus multoties eiusmodi per sortem electio instituebatur, juvenis immunis evadens domi semper ad matris solatium, familiaræque novæ regimen relictus est, ubi hodièque optimo in statu vivit, Divinæ bonitati obtentam gratiam in acceptis referens. Hujus autem beneficii notitiam prima divulgavit Socrus prædicti Libratoris tormentarii, siquidem illa Feminam juvenem vicinam ejulantem ac plorantem aliquando videns, cum fletûs hujusce causam ex ea quæfivisset, respondit illa nec sine dolentis animi gemitu, quod maritus suus ad S. Ædem Loretanam peregrinatum iverit, instituto per mare Venetiis Anconam versus itinere; &, quoniam mensis integer jam lapsus esset, ex quo nullo non die infaustissima nova audirentur de multis navibus, plurimisque viatoribus, fluctibus ob continuas tempestates, quibus Anno M. DC. XVII. mare infestabatur, haustis, ac submersis, nihil verò de marito suo ex peregrinis in patriam redeuntibus inaudiret, doloribus & anxietatibus se circumfluere, & inconsolabiliter af-

affligi affirmabat. Altera hoc intelligens
 revocato in memoriam generi sui ad in-
 tercessionem P. Alberti recurſu, efficaci-
 bus eidem rationibus perſuaſit, ut eius-
 dem quoque DEO tam grati amici inter-
 ventu uteretur. nec ſurdis hæc auribus
 occinuit, conſeſtim namque in ipſo con-
 ceptæ ſpei fervore hanc ſuam conſultri-
 cem ad Albertum ablegavit, quæ dein al-
 tero die manè ad S. Bartholomæum com-
 parens cū DEI Sacerdotem ad Sacra-
 rium euntem, mox ad Aram facturum re-
 perisset, & caſum afflictæ feminæ melio-
 re, quo poterat, modo, expoſuiſſet, ut ad
 commiſerationem eum flecteret, demum
 quoque rogavit, ut illud Sacrificium, ad
 quod ſe præpararet, in hunc effectum Di-
 vinæ Majeſtati offerret.

Non fuit piæ illi Matronæ difficile, cor
 illud commovere, quod in amore proxi-
 mi planè erat colliquefactum: ſiquidem
 mox ad eius instantiam Sacris operatus,
 finitâ Miſſâ denuo ad Eccleſiam ſe contu-
 lit, conſuetis devotionibus daturus ope-
 ram: ubi mulieri anxie præſtolanti ob-

vi-

viam factus suaviter eidem insinuavit,
exauditas utriusque preces fore, ac mari-
tum paucos intra dies domum rediturum:
*Tu verò, subdidit, eandem solare, & ambæ
pro me peccatore intercedite:* tum piæ fe-
minæ stipendium pro Sacro locô alterius
exhibere volenti aiebat, *retineret ipsa suū
argentum, sibi sufficere, si preces ad DEUM
pro se funderentur.*

Solari se passa est afflicta conjux tantâ
cum effectûs securitate, ut sibi ob impa-
tiens desiderium lentior solis cursus vide-
retur, quasi dies suum in damnum fieret
productior: enimverò non diu habuit,
cur hanc incularet tarditatem, nam sub
idem tempus litteræ tot votis exoptati sui
mariti advenêre, quæis significabatur,
quòd jam Venetias vivus & incolumis at-
tigisset, brevì quoque sua eam præsentia
exhilaraturus: qui demum redux do-
mum, certitudine, quam uxor de eius sa-
lute, deque festinò reditu interventu
precum P. Alberti habebat, intellectâ, tam
pia occupatus admiratione fuit, ut in opi-
nionem, quòd P. Albertus nostrâ ætate in-
si-

signis esset DEI Servus, confirmatus fuerit.

CAPUT XIX.

Orat pro suâ Canonica.

PAulatim oleum magno huic lumini defecerat, ita ut in dies adaucta eius zeli, eximiaeque charitatis flamma signum evidens esset, quod finis eius vitæ appropinquaret, cum offensas DEO illatas, uti & proximi ærumnas, à quibus nullo non die miserè afflictabatur, porro sufferre nequiret. Priusquam verò benignissimus DEUS Albertum ad suorum præmia laborum evocaret, videbatur, postremo hoc eius peregrinationis anno maximam huius Altissimi Servi sui erga dilectissimam suam Matrem S. Bartholomæi Canonica, nōsque charissimos Confratres suos manifestam facere voluisse charitatem.

Æstate obitum Alberti nostri antecedente agri multiplici grandine fuerunt infestati, ita ut pauci circumjacentis Regionis

nis pagi inde eximerentur: hinc cum nostrum S. Bartholomæi Collegium sua prædia ab se invicem disjuncta, & hinc inde dispersa habeat, sicuti fulmina, tonitrua, densissimæque nubes à ventorum impetu agitatae miseris agricultoribus ingens damnum minitabantur, spemque exoptatae messis præcidebant, ita non minus nostris possessionibus ultimam ruinam intentabant. Quare piissimus Pater & Frater noster Albertus ad commiserationem adductus, quoties fulgura ac tonitrua eiusmodi calamitatum præcursores oculos perstringebant, aurèsque pulsabant, mox ad pedes sui Salvatoris confugit, ferventissimis eundem precibus obtestatus, quatenus hanc Matrem adeo charam sibi, utpote à qua quinquaginta & amplius annis multo cum amore in charitatis ipsius sinu, acceptis ab eadem optimis serviendi Divinae suae Majestati rationibus enutritus fuerit, indemnem servaret ab istis tempestatibus, & conglaciatis illis lapidibus, quibus è sublimi decidentibus non validius scutum, quàm Divina accle-

clementissima eius dextera opponi nequiret.

Nemo non absque singulari consolatione secum ipse pensitaverit, quod tunc Divina Bonitas hujus Servi sui vota semper exaudisse visa fuerit: nec enim prædia tantum, & agri nostri nullam accipere labem, sed præterea quasi manifestum hujus signum fuit, quod instante precibus Alberto suæ erga nos misericordiæ viscera DEUS opt: aperiret: siquidem tempestates tanto furore confines nostris terras impetebant, ut miseris illis agricolis nihil superesset, nisi ut in locum messis segetum, singultus & lacrymas colligerent, cum interim agri nostræ Canonicae ne in ipsis quidem extremitatibus attingerentur, quasi confines agri limites forent stragium, quibus vicini perquam infelices consumerentur, DEI nimirum Angelo illis prohibente, ne ulterius grassarentur.

* * *

CA.

CAPUT XX.

*Albertus morbo corripitur, suumque
prædicit obitum.*

TAndem piissimus Albertus rectâ illa
via, per quam DEUS ipsum deduxit,
suum ut illi Regnum monstraret, in eâque
militia, in qua hætenus legitime certans,
à justo Iudice coronam justitiæ expecta-
verat, ad finem tendens, per jocum iden-
titem dictitabat, oleum suæ lucernæ con-
sumptum, suæque vitæ ellychnium ab-
sumptum esse, quod quidem nemo non
advertere poterat ex illo extraordinario
splendore, cuius supra meminimus, nec
non è nimio accelerandi desiderio ad in-
star illius, qui littori adstat expectans, do-
nec ad securum aliquem portum trajicere
queat: qui ubi ventum sibi propitium
sentit, in navem, quidquid charum habet,
ac pretiosum, transferre festinat, parvi vel
nihil faciens, quæ remanent, & itineri fa-
ciundo impedimento sunt. Talem pror-
sus se P. Albertus exhibebat imminente
ab hoc terreno littore, ab hoc mundi

N

Ocea-

Oceano ad Cœli portum, Superûmque
Regiam discessu.

Omniſus itaque ab ſe abdicatis, quæ
vel unico momento ab hoc tam felici, tot-
que votis expetito tranſitu remorari pote-
rant, dies noctesque non aliud magis cu-
rabat, quàm quî ſuas cogitationes, ſuum
fervorem, omniâque opera ſua collige-
ret, ceu ditiffimas pro DEI Regno merces
cœlo ſecum illaturus.

Interiùs tantùm non in cineres abibat,
exteriùs verò ſolitò Divini honoris, ac
charitatis proximi zelo languere videba-
tur, quibus etiam tandem ad extrema per-
ductus fuit. Siquidem mentis laborans
anxietate, & charitatis exæſtuans flammâ
ſemper ſui in conſpectu Domini ſtabat,
ut miſericordiam peccatoribus, veniâ-
que noxarum, quibus Divina Maieſtas of-
fendebatur, obtineret, probè conſcius,
quòd hunc in finem & pati, & mori in
cruce voluerit.

Sed ecce Albertus ita in DEI, proximi-
que obſequium animò promptus, ſubitò
hyemali aſperrimòque gelu, quo omnis

illa Regio quasi in glaciem indurescebat, occupatus, nocte quadam decimum octavum Januarii diem insequente sinistra valetudine correptus fuit, & ex Ecclesia in Cellam secedens ita frigore obriguit, ut illum ea nocte calefieri possibile non fuerit. Quare manè ad focum accedens, superveniente febris, cum omnium nostrum animus fuerit eum in lectum deducendi, ab suo fervore adactus ad Ecclesiam confueris orationibus, spirituque exercitando daturus operam, nobis insciis se contulit, inde ad Cellam reductus, in lectum præparatum probè, ut videbatur, calefactus incubuit: at nihil febris remisit, nec idcirco frigus abcessit, quippe, quod exangue illud corpus sui jam juris fecerit.

Ergo sequenti die, qui Sabbatinus erat, ex omnium consilio fuit in Valetudinarium translatus, ubi adhibitis fomentis aliisque remediis ipsi succursum fuit: cum vero ad locum infirmis deputatum deduceretur, obvios habuit binos adolescentes, qui ad Aram facienti suo ministerio assistere solebant, tum autem ipsi compa-

tiebantur: hos cernens, suaviter ad obse-
 vantiam DEI sanctæque Ecclesiæ præ-
 ceptorum adhortatus est, uti & ad Divi-
 num amorem, propter quem nullo tem-
 pore vel tales, vel etiam maiores animi
 corporisque dolores ipsis recusandi essent,
quoniam, aiebat, sunt illi quædam quasi
blandimenta, quibus JESUS fideles sibi ani-
mas ad se allicit, ceu quodam prægusto ter-
mentoribus illorum, quæ pro nobis in hac vi-
ta sustinuit. Subjunxit deinde eosdem
 confortans, quòd brevì hisce ærumnis ef-
 fet liberandus, *ab suo enim Conditor ex*
hujus mundi calamitatibus secuturo Mercu-
rii die se eruendum, interim verò pro se præ-
carentur. Quod ipsum ipso obitûs sui die
 P. Oeconoמו prædixit, Medicum advo-
 care volenti, verbis efficacibus subdens,
 quòd hoc nil aliud esset, quàm temporis
 jacturam facere, & nobilem illum virum
 sine justa causâ propter inutile corpus
 brevì vermium escam futurum inquieta-
 re. Supervenienti autem Priori, qui Me-
 dicum vocari statuit, dixit, *saltem pro tunc*
isthoc labore supersederet, se, si eius vocandi

tem-

tempus esset, jam moniturum: fortassis inde volens inferre, quòd tunc eum in manibus Medici spiritualis constitutum visuri essent, sacro Viatico communiendum. Sed tandem Obedientiæ se submittens, contentissimus ad omnia fuit, quæcunque tunc disponebantur.

CAPUT XXI.

Gravissimos dolores patitur.

AD innumeras gratias à Divina pietate huic humillimo & fidelissimo suo famulo concessas videbatur etiam adjungenda gratia Martyrii ab ipso tam ardentè desiderati, ut ob defectum Tyrannorum ipsemet durus semper ac sævus in corpus proprium multiplici afflictione, pluribusque tormentis extiterit. Verum ut & hujus coronæ aliquousque in Cælo particeps fieret, benignissimus Servator noster permisit, ut tanquam amicus suus amarum infirmitatis longè gravioris, quàm homo quispiam tolerare possit, hauriret calicem, Divinâ indubiè gratia ad-

jutus ad id perpetiendum, cui cæteroquinatura ferendo minimè esset.

Comparuit itaque Medicus, qui Albertum vehementissima febris conflictantem, nec non genuum alterò igni sacro correptum, qui dein per totum corpus sedulataverat, invenit: ad hæc virium robore adeò destitutum comperit, ut nemo dubitaverit, quin sub ipsa etiam medicamentorum applicatione defecturus esset, ut proin nonnisi cordialia pharmaca, nec non certæ unctiones in genu adhibendæ fuerint: quæ omnia libens volens acceptavit admiratus tamen, quòd in prolonganda exanguì vilissimòque corpusculo vitâ, quod nonnisi impedimento est animæ, quominus Divinis contemplationibus vacare, desideratissimòque Sponsi sui amplexu frui possit, tanta adhiberetur industria. Erat sanè ipse adeò suo corpori infensus, ut aliquando, multis tamen antè annis, inflammatione adeò vehementi caput occupante, ut de eius vitâ desperatum fuerit, omnibus fortè quieti indulgentibus, ipse spiritui carnem sub-

ju-

jugans, eam è lecto illata vi protraxerit, ac genua nudæ humo infigens coram Crucifixi imagine in oratione longissimâ detinuerit: in hoc corporis situ ubi Medicus eum offendit, tantopere fuit obstupefactus, quòd in gravi illo ac violento morbo se regere posset, ut tandem quid aliud inde concluderet, prorsus ignarus exclamaverit, quòd Divina manus eum fulciret, cùm id naturæ viribus possibile non esset.

Sed ad lectum regrediamur, in quo ipsum reliquimus, adeò acerbè à doloribus habitum, ut clarissimum Christianæ patientiæ testimonium præbuerit, quippe nonnisi in Psalmis decantandis aliisque precibus fundendis occupatus. Hinc si quispiam ipsius misertus ex eo percontaretur, ubinam & quàm graviter doleret, illicò instar alterius Jobi respondebat: *Sit Nomen Domini benedictum, melius, ac me-reor, mihi esse sentio.*

At quid dico? Non solùm hæc tormenta tantum efficere nequibant, ut Albertum in sufferendo patienter illorum acerbita-

tem dolorum debilitarent, & ab oratione vocali impedirent, ut ne vires quidem haberint eum in rebus etiam accidentariis non tamen alienis à DEI amicis immutandi, nec enim ab his abest decorum eminenti eorum statui conveniens: siquidem quoties invisebatur, licet vix quidquam spiritûs ipsi superesset, caput detegebat, sique invisens esset Sacerdos, ultimus, qui regeret, esse volebat: adeo nimirum DEI Sacerdotes venerabatur. Si verò coram aliis se detegebat, cujusvis respectum certo modo observare videbatur. Ne autem invisentes se aliquod è frigore incommodum subirent, brevî his ac similibus verbis suaviter expediebat: *DEUM pro me orate, &, quæso, vos ad focum calefacite*: nec id ipsum repetere desinebat, donec eos ad focum se conferre videret: tum mox Divinum officium, sive preces ac Psalmos per visitationem interruptos resumebat.

Certè eorum in animis admirationem ciebat, & commiserationem, qui, quantos dolores, quantave subiret tormenta, cernebant, dum interim nec gemitum

ipse

ipse emitteret, nec questibus auras imple-
ret, ut subinde homines non ex lapide
concreti, sed carne macerati factitare so-
lent, sed instar æreæ alicujus statuæ nec
minimum doloris signum edebat, nisi
quod interdum interroganti Medico, vel
ungenti se reponeret, sentire se quidem
dolores admodum vehementes, illis ta-
men nullo modo similes, quos noster Ser-
uator in sua Passione fuisset perpeßus: &
nihilominus tam atroces erant dolores,
ut cum lecti operimentum corpori in-
cumbens sufferre nequiret, aliquot vir-
gas tam oblongas, tamque solidas præbe-
ri sibi curaverit, quantum ad tegmen al-
tius attollendum sufficiebat: interim in
quem id finem faceret nemini, nisi soli
Priori, id scire cupienti dicebat.

In hoc statu dum erat tota die Domini-
câ, & duabus feriis insequentibus, in qui-
bus vis morbi gravior invaluerat, nun-
quam a Divino officio, ac consuetis ora-
tionibus Psalmisque recitandis cessabat,
nisi fuisset ab se invisentibus impeditus:
in quibus visitationibus id duntaxat ani-

N 5

mo

mo volvebat, quî citò ab illis expedire se
posset, idque stimulante sic eum charitate
tum erga proximum, ne ab asperrimo illo
frigore damnum ipsi accerferetur, tum
erga seipsum, ut hac ratione melius cum
amantissimo suo JESU versaretur, & cum
Divina eius Majestate de maximi mo-
menti negotio, quod propriam respicie-
bat animam, pertractaret. Ea ipsa nihil-
ominùs inductus charitate, se invisenti-
bus, cujusvis conditioni conformiter, qua-
si alicujus testamenti locò, quoddam salu-
tis monitum dabat: tunc verò tam effi-
caciter, tamque suaviter loquebatur, ut
uberes audientium ex oculis lacrymæ
profluerent, quemadmodum duo juvenes
ad ipsum à piis Matronis ablegati earum
nomine invisendum experti sunt, qui dul-
cedine, & efficaciâ sanctorum eius docu-
mentorum emolliti ubertim in lacrymas
proruperunt, nec ob crebros singultus
supremum vale ipsi dicere po-
tuerunt.

CAPUT XXII.

SS. Sacramentis providetur, cum morte luctatur, ac demum moritur.

TAndem Favonius tantoperè desideratus, quo suum navigium ad portum proveheret, spirare cœperat. nihil certè sic querebatur, quàm moræ tarditatem: videbatur certo quodam modo in quavis aliâ re Divinæ se voluntati longè libentiùs ac in ista, quòd tam diu in huius mundi exilio subsistere cogeretur, submittere. Quapropter ad hoc iter ritè instituendum cœlesti SS. Sacramentorum viatico muniri cupiebat, illâque percipiebat ea devotione, quam admirari quidem, sed non referre possumus, præsertim si describendum sit, quomodo coram Altari Assumptionis DEI paræ Virginis se habuerit, jam jam ad extremum luctamen sacro oleo inungendus, & quàm plenissimis affectu ac devotione verbis suum eius recipiendi desiderium expresserit. Verùm ob summam venerationem, quâ erga SS. Eucharistiæ Sacramentum afficie-

cic.

ciebatur, plurimum dolebat, quod se non in Ecclesiam transferre posset, sacro in eadem Viatico pascendus: & tametsi ad id faciendum corporis illum vires deficerent, animæ tamen viribus minimè destitutus tranquillari non poterat, & admodum tristabatur in permittendo, quod suus Dominus ad se venire deberet, & is ipsi saltem obviare non posset? sed persuasus & confortatus, ut eum in lecto exciperet, eo ipso manè sacrum hoc Pignus tanta pietate ac Religione sumpsit, ut, cum eam explicare nequeam nisi lacrymis perfusus devotos ipsius affectus recogitando, ad eius è vita excessum enarrandum properare cogar.

Suprema itaque illa nocte diem Martis insequente evenit, ut eius orationes, ac contemplationes subinde à superveniente delirio interromperentur, & quantumvis crebrò id fieret, nihilominus isthæc deliria mirabiles quosdam de DEO sensus continebant: sed non mirum, cum cor ipsius, phantasiam, aliasque animæ potentias nemo alius, quàm ipse DEUS

occupârit: hinc quidquid cogitabat, loquebatur, somniabat, si deliria patiebatur, omnia de DEO erant, in cunctis Servorum suorum actionibus nunquam non mirabili. Sed quoniam, sicut illa deliria tunc præsentibus arrisere in considerando habitus illos, in quibus hæc anima benedicta erat exercita, ita non minus lectoribus quoddam spirituale gaudium conferre poterunt, unum tantummodò proferam in medium, ceu aliquod reliquorum omnium specimen.

Sub delirio itaque ea nocte satis longo, licet interrupto, de rebus majorem partem Divinis, assistentem sibi, ad lectum advocans rogavit, curaret, ut duæ particulæ consecrarentur, velle enim se in honorem SS. Martyrum Vincentii & Anastasii, quorum Festivus dies agebatur, utramque sumere: & hoc pacto noctem integram infumebat assidue circa SS. Eucharistiæ Sacramentum versatus, tametsi interruptim, nec aliam quietem captabat. Verum manè ingenti stimulatus fame Cibi Angelorum, instanter supplicabat, ut
SS.

SS. Sacramentum apportaretur, precibus aliquod delirium immiscens, at nunquam solitæ pietatis ac devotionis orbitam exerrans: ceteroqui nunquam non illi, qui cum ipso tractabat, appositè respondebat. Mihi verò animos addenti, quòd Viatico jam sumpto, Communione spirituali contentus esset, reposuit, verissimum quidem esse, huic communicandi modo plurimum inesse virtutis, non sine animæ profectu, eum tamen Communioni sacramentali, in qua unigenitus DEI Filius nostrâ causâ *Homo factus* perciperetur, nullo modo æquiparari posse.

Post hæc nonnihil acquiescere visus est, quòd jam prius Obedientiæ dispositioni se se omnimodis subjecerit: at qualisnam illa quies esset, mox adventante Medico apparuit: qui vicinus lecto pulsus experimentum capturus animadvertit, quòd agone jam incipiente horribiles, acerbissimosque dolores erysipelatis, nec non mortis imminētis sustineret, & quidem graviores, quam homo moribundus subire possit: quum Medicus instaret, bra-

chi-

chium ut ipsi porrigeret, agonizans voces articulatas non ampliùs promere valens, manu signum dedit, tempus pulsûs investigandi jam expirâsse. Ubi præsens ego, cùm me lateret, quo meliore modo ipsi solatium afferre possem, utpote quòd auditu, deficiente propter infirmitatem naturâ, nihil ulteriùs percipere posset, omnium optimè facturum me existimavi, si iconem pendentis è Cruce Servatoris basandam illi porrigerem, cujus intuitu collectis mirandâ spiritûs vehementia viribus, manibus expassis, oculisque ubertim lacrymantibus in hæc verba singultibus ac suspiriis interrupta prorupit.

DEUS meus quanta cum benignitate ad peccatorem plenum iniquitatibus appropinquas? Et quanta cum misericordia in animam meam tot tantisque sceleribus commaculatam intrare dignatus es? Fac mi Domine flagellum, & eam à spurcitiis, quibus est contaminata, emunda, quemadmodum Templum sanctum flagello Tuae Omnipotentiae mundasti, ut possim cum Propheta dicere: Virga tua, & baculus tuus ipsa me consol-

la-

lata sunt. O Crux! o flagellum! O DEUS meus! Crux durum juxta ac crudele lignum, flagellum iniquum & acerbum: vos pretioso Servatoris mei fuistis emollita sanguine, per hunc cruorem mihi solatium attulistis. Pauci, quos perfero, sunt dolores: hos, DEUS meus, adauge, si possibile est, immensis illis doloribus, quos pro me supra hoc Crucis lignum, & sub hac clavorum virga perpeffus es: à quibus angores mei pleni dolorum, robur sumentes me ab omni maximorum peccatorum meorum maculâ purgabunt: atque tunc anima mea sic purgata & mundata securè coram Throno Tuae Misericordiae comparere, & in æternum cantare poterit, Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt.

Hæc dicens tacuit, ac sacratissima manuum, pedum, & lateris vulnera deosculatus in tantæ devotionis & compunctionis actu perseveravit, ut, quotquot præfentes aderamus, oculos à lacrymis cohibere non potuerimus.

Paullò post cibum sibi oblatum sumpsit, & denuò quieti indulgit. at quia suffi-

ci-

ciens signum cœpti jam agonis aderat, ab ipsius lecto non amplius discessimus, precibus, quibus ad hunc transitum contraferos hostis humani generis insultus ipsi adminiculo esse possemus, insistentes: cum ecce subito manus in altum attollit, ac simul jungit, aperit oculos, & cœlum versùs levat, orèque ridentis in morem conformato, nescio, quid læti profari vellet videbatur: aliud tamen, utcunque conaremur, intelligere non fuit possibile, nisi Sacratissimum MARIÆ Nomen, siquidem fauces jam impeditæ liberum loquelæ transitum minimè permittebant.

Verùm quoniam, quæ tunc accidere, plurimam colloquiorum materiam nobis subministrabant, nullus ambigo, quin pius Lector non parùm emolumenti sit etiam hausturus, si consideret, quantum animæ suæ profectum promovere possit, si spem omnem in DEI misericordiam, ipsamque Misericordiæ Matrem Sanctissimam Virginem MARIAM reponere velit; verbò, tantam nos inde consolationem percepimus, ut ea ad moderandum

O

do-

dolorem, quòd eum simus perdituri, eiusque in istis vitæ hujus ærumnis præsentia privandi, suffecerit. At denuo in quietem compositus, brachiis in Crucis formam pectori impositis, facièque cœlum versus sublata benedictam animam suo transmisit Creatori tanta quiete, ut præsentium vix unus id animadverterit.

Prætereundum non est, quod notatu dignum videtur, nimirum, quòd eo ipso momento, quo Albertus è vivis excessit, omnes campanæ totius urbis junctim primum ad Vesperas Conversionis S. Pauli signum dederint: id quod nemini non mirum videbatur: siquidem antea nunquam ita simul pulsari auditæ fuerunt, uti eo die contigit, quippe quòd in hac Civitate moris non sit, ut sonantibus Ecclesiæ Cathedralis campanis, aliæ per urbem pulsantur. ubi videtur, vel ipsas campanas ad illius transitum, vel, ut melius loquar, ad eius natalem, sive vitæ cœlestis principium honorandum concurrisse.

Ubi expiravit Albertus, corpus ipsius conformiter piæ Christianorum consue-

tudini fuit ablutum. Nostrum non nemo hac oblata occasione uti volebat, illud ex quadam devota curiositate denudatum intuendi, sperans non absimile quiddam, quæ de eiusmodi pœnitentibus, litteris sunt consignata, se se visurum: atqui veritas plurimum nostram expectationem superavit, siquidem humeri, & ubicunque flagellum pertingere poterat, omnia striis virgata horrebant, fuitque omnium opinio, vibices illas partim antiquas, partim recentes esse: genua pellem multo obductam callo instar cameli præferabant, crassitie digitum æquante, cujusmodi de S. Jacobo Apostolo legitur, quod continuo genibus inniteretur: ut verò etiam constaret, quàm immanes dolores in ægritudine sua sit perpeßus, effectus eorundem ipsa cutis exhibuit, quæ quasi undique humoris malignitate tincta viscebatur commista livori nigredine, atque adeo sic mortuus conspectus intuentes ad commiserationem commovebat; quo tamen nihil obstante occasionem laudandi DEUM ob invictam patientiam hujus

Viri, clarissimi patientiæ speculi, nacti fu-
mus.

CAPUT XXIII.

Primus ad Exequias concursus.

QUàm pretiosa in conspectu Domini
mors sit dilectissimorum suorum
Servorum, ipsimet subinde palam facere
libuit. Siquidem non contentus eosdem
in hac adhuc vita mundo venerandos
proponere, etiam post mortem præter na-
turæ ordinem illorum corpora intueti-
tium oculis exhibet visu jucundissima:
ad hæc virtute Divina, cordium nostro-
rum magnete, populos integros ad hono-
randas illorum exequias attrahit, eosque
ad tantam reverentiam, & amorem erga
illas animæ in tuto jam collocatæ exuvias
permovet, ut præ devotione liquecant
eas contemplando, tangendo, indèque
auferendo, quidquid possunt non solum
de carne, & ossibus, sed de vestimentis
quoque, & vilissimis, quibus cooperiun-
tur, rebus, nimirum, ut hæc talia ipsis sint
in

in antidotum, contra quosvis morbos, quos vel patiuntur, vel in corpore pati possunt, uti & adversus diabolicas, nec non humanas, continuas, ac mortales insidias inserviant: quibus rebus benignissimus DEUS tantam persæpè virtutem indidit, ut ad solum earundem contactum incurabiles & desperatæ infirmitates auferantur, quin & mortui quandoque fuerint vitæ restituti, veluti graves & approbati testantur Authores, & ex parte etiam in concursu ad funeralia venerandi istius Patris animadversum est, qui quidem concursus tam numerosus fuit, ut id aliunde evenire non potuerit, quàm à potentissimâ DEI virtute, quæ totam Civitatem ad honorandas has Exequias attraxit, sub quibus etiam haud pauci favores & beneficia obtenta fuere.

Vix itaque corpus P. Alberti fuit repositum, cum ecce quidam è Primoribus Urbis è foro ab hac Canonicâ tribus ferme passuum millibus distante, quo difficulter nova de illius obitu pertingere poterant, spectatâ plurium aliorum nobi-

lium, ac militum Vicentinorum & exte-
 norum coronâ stipatus ad illud visitan-
 dum comparuit, quod singulari pietate
 omnes venerabantur, & admirabantur.
 Hos inter unus erat, qui nunquam ante
 hac defunctorum cadavera intueri pote-
 rat, quorum præsentiam [quod pluribus
 naturaliter usuvenit] extremum abhor-
 rebat: sed superveniens in isthoc corpo-
 re considerando satiari nequivit, cum tam
 ipsi, quàm aliis id, nescio, quid illiciti &
 consolationis tanta cum vehementiâ spi-
 rare visum fuerit, ut omnibus gaudium
 simul ac reverentiam ingereret. Quod
 ipsum etiam accidit uni nostrorum Cano-
 nicorum, qui prius appropinquare non
 potuit non dicam mortuis, sed ne mori-
 bundis quidem, & ab Alberto nostro mo-
 rituro, mortuove avelli nequibat, tenerri-
 mo cordis affectu, nec non singulari men-
 tis hilaritate eum tractans non sine sum-
 ma id videntium, quibus ipsius natura
 perspecta erat, admiratione. Verùm quo-
 niam eo ipso tempore arca Ecclesiæ afflu-
 xu populi Monasterium ad spectandum

defuncti corpus intrare cupientis replebatur, ad omnem ulterioris tumultus præscindendam occasionem necesse fuit ipsi persuaderi, ut in diem sequentem expectaret.

Itaque sequenti Jovis die, in quem Festum Conversionis S. Pauli incidit, defuncti cadaver recepto apud nos more manè ad initium exequiis faciendum in Ecclesiam fuit deportatum, ubi dictum mirum est, quantus è Civitate fuerit concursus: quod tunc omnibus stuporem incutiebat, fuit manifesta inspectantibus vultus defuncti immutatio, certam quandam venustatem acquirentis, nec non candidum, eumque vivacem colorem induentis: quæ mutatio præter summam, quam apud omnes excitârat, admirationem, spem etiam circumstantibus faciebat impetrandi à DEO gratiam aliquam Alberti interventu, uti quoque non paucis accidit. Sed quod & admirationem & devotionem deinceps augebat, ita ut pluribus lacrymæ tenerrimi sensûs ex oculis promanârint, fuit mutatio coloris labio-

rum, qui tam venustus, tamque delicatus
apparebat, quam in homine vel infante
vivo desiderari possit: accessit ad hæc,
quòd, contra ac natura, visque frigoris
exigit, quo cadavera defunctorum quoad
carnem & nervos rigescunt, ita ut corpus
omnis tractabilitatis incapax fiat, brachia
& manus, ceu viva essent, laxarentur, ut
que de carne fileam, qua vel carebat, vel
modicam habebat, cutis non aliter, ac an-
tequam fatis cederet, tractabilis fuerit.
Prodigium auxit ipsa labiorum purpura,
quæ, cum in cadavere sit rarius quiddam
Phœnice Arabicâ, si in tali appareat cor-
pore, miraculi prærogativâ gaudet, nec si-
ne ratione, cum quivis homo, cui idem
cum Alberto vitæ tam rigidæ tenor est, si
purpureus iste color in eo spectatur, ha-
beatur, atque colatur, dum vivit, tanquam
Gratiæ Divinæ miraculum.

Sacris funeralibus solemni ritu peractis
magna pars populi in templo substitit, &
quidem ad noctem usque nullo assumpto
cibo, ut sepulturæ præstans adesset: verum
brevi major adhuc populi multitudo su-
per-

pervenit, ut denuò Ecclesia eòdem re-
dundârit, unde non solum terræ mandari
non potuit, sed utcunque omnis adhibe-
retur industria, tamen impediri nequivit,
quin Rocchetum, aliâque ipsius vestimen-
ta minutim conscinderentur, aut coronæ
precatoriæ, nec non res aliæ corporis eius
attactu sacrarentur: fuit ergo tam fre-
quens, tamque continuus eo die plebis
concurfus, ut ad secundam usque noctis
horam [*que juxta nostrum horologium ho-
ra sexta est*] Ecclesia aliter hominibus eva-
cuari non potuerit, quàm interveniente
promissione, ipsis ad videndum, defuncti
corpus altero die denuò expositum iri.

CAPUT XXIV.

Alter populi concurfus, & Sepul- tura.

VEnerando itaque pignore in sarco-
phago tunc reposito, quoniam bi-
nis diebus subsequenter pia juxtâ ac ho-
norata eorum, qui primo illud die non
viderant, multitudo comparuit, necesse
fuit,

O 5

fuit,

fuit, ut omnibus, quin & toti Civitati satisficeret, sequente Dominicâ denuo spectandum defuncti cadaver proponere: ubi supra erectum pegma repagulis securè fortitèrque munitum corpus hoc insolenti decorum pulchritudine locatum fuit: quod quidem intra capsam inclusum, & jam quatrduanum, adeoque naturæ cur sui consentaneè in prominentioribus faciei partibus jam jam putredine inficiendum, veluti in aliis cadaveribus communiter observari solet, ab omni tamen corruptione prorsus immune in ea, quam in feretro compositum intulit, venustate conservatum fuit.

Porro manè non tam citò templi valvæ fuerunt reclusæ, cùm illud totum numeroso populo jam antè in eius area coadunato repletum fuit: unde non sinè gravi incommodo eâ die Sacerdotes ad Aram fecerunt, nam cùm illi, qui Missam audiebant, nec genibus niti, nec firmiter pedibus insistere possent à comprimente multitudine modò in hanc, modò in alteram partem delati: cùmque etiam ob miran-

da quædam, quæ circa feretrum accidebant, non modicus in Ecclesia strepitus excitaretur, se se ipsimet audire nequibant, à tumultu aliorum surdi effecti.

Verùm concursus semper auctior intantum excrevit, ut eius aliis recensendi mihi animus deficiat, nisi fortè alicui tum præsentì, vel qui concurrentem populum Affisii 4.to Nonas Augusti, aut Veneriis in Canonica Charitatis 3.tio Nonas Aprilis spectaverit. Cùm enim templum istud ultra bis mille & quingentas personas non capiat, & semel in illud ingressæ regredi nollent, foris autem adhuc existentes unà cum aliis supervenientibus intrare magnoperè desiderarent, plurimorum judiciò numerus ille universim à viginti quinque usque ad triginta millia ascendebat, quâ hominum copiâ à longissimo retrò tempore major in hac Civitate visa non fuit, nec etiam deinceps nisi simili offerente se occasione videbitur; quæ etiam turba tam conferta eò dignior est admiratione, quò nec nivium copiatum undiq; humum contegentiũ, tamen-

fi

si postea hominum equorumque pedibus
 planè dissipatarum, nec glacies ac frigus
 tum immodicè sæviens eandem impedi-
 re potuerint; à ponte namque *Pusterla*
 dicto, ab Ecclesia S. Bartholomæi satis
 longè distante, platea spatiosissima viris,
 mulieribus, rhedis integro die in tanto
 redundabat numero, ut nemo alteri lo-
 cum cedere potuerit: in templo verò tam
 densa & coangustata mortalium erat
 abundantia, ut instar fluxûs ac refluxûs
 marini mutuò se truderent, non aliter,
 quam sicuti fractæ ad littus undæ retroce-
 dunt, successuris aliis locum relinquentes:
 propulsi, qui intus erant, ab illis, qui in-
 gredi moliebantur, tum portæ viciniores
 subito quasi, atque inadvertenter, non si-
 ne singulari animi sensu in templi medio
 prope septum se stare cernebant, hoc pa-
 cto id fortuitò obtinentes, quod omni-
 cum industria, vique adhibita priùs obti-
 nere nequivissent, & illi, qui primùm non
 absque jubilo corpori defuncti proximi
 erant, inde avulsi in uno quasi momen-
 to prope Aram majorem subsistebant,
 alii

alii autem ponè eam consistentes retro-
acti, vix humum contingentes se proxi-
mos feretro mirabantur: alii verò eodem
impetu in priorem suam stationem Eccle-
siæ valvis contiguam rejecti, foras haud
paucos locum illum occupantes protru-
serunt non sine periculo, ne miseri equo-
rum ungulis, ac rhedarum rotis subde-
rentur, vel etiam conculcarentur & lace-
rarentur, ubi horribiles clamores fuere
excitati, eò digniores commiseratione,
quo ampliùs augebatur discrimen, spēs-
que humani remedii deficiebat: huic ta-
men evidenter succollavit Divinum, &
necessitas ipsa, quæ ceu optima in rebus
conclamatis consiliorum inventrix, &
omni exempta lege, absolutâ ad sese ip-
sam libertate respiciens, in tam conferta
& fluctuante multitudine, ad declinan-
dum, quod repagulis vicini subire debe-
rent, periculum, nonnullas Matronas no-
biles cautè fecit audaces, quæ ne suffoca-
rentur, per Claustrum viam arripuerunt,
quæ autem valvis templi vicinæ erant,
ne propter comprimentem multitudinem
equo.

equorū ungulis protererentur, néve rotis
carpentorum subjicerentur, per alteram
Cœmeterii portam in Claustrum penetrâ-
runt, existimantes se tali ratione omni pe-
riculo ac timore eximendas. Circa ipsum
porrò septum, ubi Sacerdotes ad omnia,
quæ occurrere poterant, incommoda
averruncanda stabant, tam conferta tur-
ba erat, ut eam considerando aliquis mi-
rari deberet; ibi siquidem vota, singultus,
suspiria, ibi vociferationes, encomia, ibi
non prisce illius ævi, sed Christianorum
religiosissimæ nœniæ, cæcorum, claudorū,
dæmoniacorum, infirmorum, affli-
ctorum, supplicum, ipsiusque nomini
omnis sexûs, & conditionis devotorum
audiebantur, è qua dissonante harmonia,
& discordi concentu, nescio, quid suâve
sonans oriebatur, quo mirabiliter tam
confertæ multitudinis devotio cum DEI
gloria, nostraque consolatione augeba-
tur: plures enim à DEO, cui hunc Famu-
lum suum honorare complacuit, insignia
tunc beneficia impetrârunt.

Et

Et quoniam initiō populum, erga suum hunc Intercessorem, devotissimum nemo consolari volebat, in hoc, ut corollæ precatoriar, resque aliæ ipsius attractu sacra-
rentur, per plures adhibitis non tamen evaginatīs gladiis id officii sibi præsta-
bant, quod quia prohiberi nequivit, ne majus malum eveniret, ipsimet Sacerdo-
tes istam in se curam susceperunt: quare grandissimi tunc fascēs coronarum, annu-
lorum, camisiarum, sudariolorum, nec non aliorum id genus indumentorum, quibus infirmi tangerentur & vestiren-
tur, ipsis porrecti sunt, ut defuncti mani-
bus, vultui, totique venerando illi cor-
pori apprimerentur: è quibus postea re-
bus mirandi Misericordiæ Divinæ effe-
ctus prodierunt, cū plagæ omnem cu-
ram respuentes, & gravissimæ infirmita-
tes depulsæ fuerint.

Illud tamen visu fuit longè jucundissi-
mum, quod infantes è matrum, & nutri-
cum suarum gremio non sine clamore ac
lacrymis se se proripere, superque defun-
cti corpus ad amplexandum & deoscu-
lan-

landum jactare voluerint; si tunc tenella illa brachiola conversa in alas fuissent, unico momento corpus istud millenis angelis terrestribus circa id ludentibus coopertum visum fuisset. Necesse tamen fuit, ut pluribus satisfaceret, qui ad collum defuncti pertingentes, tanta illud teneritudine amplexati & osculati sunt, ut majore erga proprios parentes affici non potuissent, quæ res non parùm stuporis videntibus ingeneravit, quod id naturæ infantium adversaretur, qui ne videre quidem, ne dicam, palpare mortuos sustinent. Sed omnis admiratio cesset, quando Alberti & noster Dominus ex infantium ore suam perfici laudem voluit, si modò tam clementer indulget, ut eorum nonnulli, cum suo Servo puritate cordis infantibus minimè dissimili iidem ipsi ad blandirentur, in præmium pii osculi gravibus morbis liberati fuerint. Sed quid de infantibus memoro, si viri, feminaeque omnis ætatis & conditionis sani juxta & infirmitatibus oppressi ab hac religione abstinere nequiverint? certè necessarium fuit

fuit admittere, ut per plures pegma ascenderent, suumque desiderium explerent: videbitur id fortè incredibile, est tamen verissimum, cum non pauci è statu Laico & Ecclesiastico, nec non honorum gradibus insignes ab illâ vultûs venustate, & labiorum purpura illecti superato septo, consensuque pegmate, eo, quo potuere, solatio frui voluerint. Inde postmodum evenit, ut aliquot post mensibus visâ per fora & compita P. Alberti effigie manû Alexandri Maganzæ pictoris ætate nostra non incelebris elaboratâ compertum fuerit, quosdam fuisse conquestos, quasi DEI Servo injuriosum esset, quod labra rubentia non fuerint expressa, nec in ea pulchritudine, qualem defunctus præ se tulit. Sed isti meminisse debent, Albertum fuisse penicillo effictum adhuc dum vitum squalore, ac macie confectum, non autem primùm post mortem, quando tam venustus, & coloratus apparuit.

Continuavit hæc spiritualis consolatio, & numerosissimus iste populi affluxus usque ad horam quartam pomeridianam,

P

nec

nec defuisset per reliquum, quod supererat, diei, immò forsan nec per noctem, nisi expedire visum fuisset corpus inde attollere, & per plateas deferre: & licet difficile fuerit illud levare, maxima tamen hominum copia funus subsequuta est: ceterum narrari non adeò facile potest, quot & quanam adlaboraverint humeros venerando oneri supponere: siquidem omnes eorum ex numero esse ambiebant, utpote aliis suâ opinione tantò feliciores, quantò ampliùs hac sarcina gravarentur: denique verò humeri illorum, qui reliquis eminentiores erant, hoc honore gavisi sunt: quod autem humeris assequi non licuit, manibus pertentabatur, in harum etiam defectum succedebat voluntas. Inter alia porrò tunc ex Christiana pietate ac Religione occurrentia, fuit videre non neminem, qui pedibus calceos detraxit, & in locum illorum novos substituit: alios item, qui à robustioribus altum sublatis forficibus Rochettum, & quidquid poterant, in partes diffecabant, atque id non solum de vestibus, sed de capillis quo-

quoque, quorum paucissimos secum tumulo inferebat.

Eum ita deferre non adeò diu duravit, & hoc ob ingentem multitudinem hominum ac rhedarum, à quibus ceu vallo quodam plateâ communitâ possibile non erat ulterius progredi. In reditu itaque, quòd Ecclesia magnam partem esset evacuata populo, corpus in Sacristiam non tamen absque labore fuit deportatum occlusâ dein eius januâ. Plebs tamen spectandi finis percupida difficulter inde recessisset, nisi nox admodum frigida, & via longa domum eandem reverti coëgisset. Hinc nos soli absque ullo impedimento cadaver in templo S. Bartholomæi terræ mandavimus: ipsius verò memoriam in nostrorum cordium intimis penetralibus deposuimus, utpote quod piè credamus, illius animam per manus Angelorum in cœlestem gloriam translata fuisse, ad quam & nos aspiramus, unâque speramus, eandem istius eximii DEI famuliprecum interventu consecuturos esse, cuius etiam ut participes fiamus, Divinam

P 2

Ma

Majestatem precamur, cui soli sit gloria
in sæcula sæculorum.

CAPUT XXV.

*Elogium Alberti tumulo appo-
situm.*

NE verò tempus, quod in hoc mundo
omnia consumit, nec non etiam
memoriam singularissimorum DEI Ami-
corum extinguit, notitiam istius corporis
intra illius sarcophagum, in quo fuit po-
situm, auferret, pro majore posterorum
securitate ad capitis latus dexterum hanc
brevem illius vitæ, mortis & sepulturæ
synopsin adjeci, quam huic quoque Hi-
storiæ inserere volui, ut oblatâ quavis oc-
casione, cùm ea, quæ in sepulchro est,
conferri possit, estque sequens:

ALBERTUS DE ALTIS-
SIMIS VICENTINUS: hone-
stis parentibus ortus: Canonicus
Regularis Salvatoris Lateranensis,
Sancti Augustini: Sacerdos Profes-
sus

fus. Charitate, Obedientia, Humi-
litate, Pietate, Patientia, Mansue-
tudine, Vigilantia, Abstinencia, Vo-
torum Observantia, Orationis assi-
duitate, cæteris denique Christia-
nis, ac Religiosis Virtutibus insi-
gnis. Die, suæ migrationis, præ-
dicto, inter acerbissimos, & morbi,
& mortis cruciatus: orando: psal-
lendo: DEUM laudando: adstan-
tes hortando: & eorum orationibus
se commendando: magnæ sancti-
tatis opinione felicissimam animam
suo Creatori reddidit. Cuius cor-
pus, quatrIduo insepultum, mira-
bili, Civium, omnium ordinum,
concurfu, abscissis, & ablatis à fre-
quentissima, piorum confluentium,
multitudine, vestibus, & capillis,
eius Concanonici (si quando DEUS

P 3

in

in Servo suo glorificari dignaretur)
hic, tanto Patre orbat, mæstissimi,
spe verò, cœlestis ipsius retributio-
nis, lætabundi posuere.

Anno Salutis M. DC. XVIII,
V. Cal. Februarii, ætatis
verò suæ LXXI.

CAPUT XXVI.

*Corporis Alberti Habitus, tempera-
mentum, gestuumque con-
cinnitas.*

CEterum ne quidquam huic Historiæ
desit, pauca hîc loci de Magni istius
Patris corporis habitu, temperamento,
ac gestibus memorare volui, in hoc com-
plurium Authorum, qui Vitas aliorum
descripserunt, morem imitatus.

Erat ergo Albertus staturâ mediocri,
ossium compage satis firmâ, vix tamen
vestita carne, nescio, an à naturâ hoc ha-
buerit, an verò ex nimia per labores,
aliâque incommoda extenuatione pro-

ve-

venerit, quibus corpus suum à prima ætate macerare solitus erat: sanâ fuit corporis constitutione, at minùs robustâ, quamquam omnibus afflictionibus hætenus recensitis, quin & majoribus perferendis haud impari: caput habebat mediocris magnitudinis, capillos subnigros, ultimis tamen annis nonnihil incanescens: frons in gyro capillitium versus deficiebat: hanc lineæ rectæ, oblongæ, ac profundæ infederant: oculi aliquantum prominebant, & dextero sinister amplius, sed id ex lapsu comitali habebat ortum, ob quem sinister altero magis læsus fuerat, nævo candido in oculi nigro remanente: dextero tamen oculo acutùm cernebat, ut nunquam perspiciliis indiguerit. Facies tota nonnihil in longitudinem, arctitudinẽque desinebat, & hoc fortè propter maciem, quam tempora, genæq, excavatæ, uti & mentum deciduum manifestabant: nasum habebat grandem, labia crassa, cum barba admodum rara ejusdem cum capitis capillitio coloris. Ipse vultûs color nihil ab eorum hominum

colore diversus erat, qui totos se se DEO
consecrârunt, in continuis contemplatio-
nibus & pœnitentiis versantes: hincidem
plurimum venerationis ac dignitatis præ-
ferebat. Verbô, tota Alberti facies pri-
mo aspectu S. Caroli Borromæi effigiem
repræsentabat, id quod ipsi majorem apud
plurimosque venerationem & amorem con-
ciliabat.

Temperamentum ipsius ob assiduas
macerationes erat corruptum, at quan-
tum adverti poterat, illud nonnihil atra-
bilis immistum habebat, hinc gravitatem
quandam spirabat, & in moribus perquam
compositus erat, & deprehendi non po-
tuit, quòd à quacunque naturali propen-
sione ad rem minus rationi consonam,
minúsve justam, immò qualemcumque
hujus mundi, quæ non esset ordinata ad
DEUM, pertraheretur: ad hæc internâ,
& occulta quadam vi animos aliorum at-
trahebat, ut etiam ab omni istius mundi
Criticorum censurâ, in quorum tribuna-
libus innocentia cum vitio pari passu gra-
diens, parem etiam condemnationis sen-
ten-

tentiam subire cogitur, planè immunis
esset, uti supra Cap. 15. Libri 2. vidimus,
ubi hoc eius singulare Privilegium per-
strinximus.

Gestibus erat compositissimis excluso
omni inconcinno corporis motu: ince-
debat passu lento, & semper æquali: si
rideret, os aliquantum inflectebat, sed
non sine gratia & suavitate: at nunquam
extra rhombum, utpote à quacunque va-
nitate alienissimus: si quem aspiciebat,
eundem facie serena, & amœna lætifica-
bat: eius in loquendo tarditatem, nescio,
an causæ naturali adscribam, vel, quòd
omnia verba ad trutinam revocaret, ne
quidquam superflui, vel minùs considera-
tè elaberetur, quippe quòd *Temeritas* ma-
ter sit facundiæ vanæ, & sæpè sæpiùs ex-
tra rationis orbitam exerrantis. Nihilo-
minus iis in rebus, quæ DEI honorem
tangebant, magna cum emphasi linguam
laxabat, & in eiusmodi argumenta tanto-
perè se se immergebat, ut frequenter in
singulares de DEO sensus non sine au-
dientium stupore abriperetur. In extre-
mam

mam ætatem delapsus incurvescebat, quòd assiduè genibus innixus absque ullo fulcro precibus instaret, & perenni maceratione, vigiliisque nunquam intermissis corpus affligeret: interim senio gravatus, senem se minimè demonstrabat. Ut verbo absolvam omnia, noster Albertus, hominem sive internum, sive externum spectemus, viva effigies, clarissimùmque Magni & Eximii DEI Servi *Speculum* & *Exemplar* erat.

* * *

Libri secundi Finis.

IN.